

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**EBEVEYİNİ BOŞANMIŞ BİREYLERİN ROMANTİK
İLİŞKİLERİNDEKİ BAĞLANMA STİLLERİ, BENLİK
SAYGILARI VE AYRILMA KAYGILARININ İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Batuhan KOÇ

Lefkoşa

Haziran, 2022

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**EBEVEYİNİ BOŞANMIŞ BİREYLERİN ROMANTİK
İLİŞKİLERİNDEKİ BAĞLANMA STİLLERİ, BENLİK
SAYGILARI VE AYRILMA KAYGILARININ İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Batuhan KOÇ

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Hande ÇELİKAY SÖYLER

Lefkoşa

Haziran, 2022

Onay

Batuhan Koç tarafından hazırlanan “Ebeveyni Boşanmış Bireylerin Romantik İlişkilerindeki Bağlanma Stilleri, Benlik Saygıları ve Ayrılma Kaygılarının İncelenmesi” başlıklı bu çalışma, gün/ay/yıl tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Yeterlik Tezi olarak kabul edilmiştir.

Thesis defence was held online. The Jury members declared their acceptance verbally which is recorded.

Tez savunması online (çevrim içi) yapılmıştır. Jüri üyeleri onaylarını sözlü olarak vermiştir. Tüm süreç kaydedilmiştir.

Jüri Üyeleri	Adı – Soyadı	İmza
Jüri Başkanı:	Dr. Bingül Subaşı	
Jüri Üyesi:	Yrd. Doç. Dr. Şengül Başarı	
Danışman:	Yrd. Doç. Dr. Hande Çelikay Söyler	

Anabilim/ Anasanat Dalı Başkanı Onayı

...../...../20...

Doç. Dr. Meryem KARAAZİZ

Anabilim/Anasanat Dalı Başkanı

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

...../...../ 20...

Prof. Dr. Kemal Hüsnü Can Başer

Enstitü Müdürü

Etik İlkelerine Uygunluk Beyanı

Bu tezin içinde sunduğum verileri, bilgileri ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kurallar gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Batuhan KOÇ

24/06/2022

Teşekkür

Bu çalışmanın araştırma sürecinde bilgi ve tecrübeleriyle bana yol gösteren ve her koşulda desteğini esirgemeyen çok değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Hande ÇELİKAY SÖYLER'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca Yüksek Lisans Eğitim sürecimde mesleki bilgilerime çok değerli katkılar sağlayan tüm hocalarıma sonsuz teşekkür ederim.

Hayatım boyunca her koşulda arkamda duran, desteklerini bir an bile esirgemeyen sevgili annem Zehra KOÇ'a, sevgili babam Cihat KOÇ'a ve sevgili kardeşim Deniz KOÇ'a bu süreçteki desteklerinden dolayı minnettarım.

Araştırma sürecimde desteklerini her an hissettiren, her umutsuzluğa kapıldığımda yanımda duran sevgili Bahar BEYCAN'a teşekkürü bir borç bilirim.

Bu çalışma hayatımda çok fazla emeği olan ve eğitim hayatımda sürekli olumlu yönde beni teşvik eden ancak şu anda hayatta olmayan sevgili anneannem Seyide GÜLER adına ithaf edilmiştir.

Batuhan KOÇ

Özet

Ebeveyni Boşanmış Bireylerin Romantik İlişkilerindeki Bağlanma Stili, Benlik Saygısı ve Ayrılma Kaygılarının İncelenmesi

Batuhan Koç

Yüksek Lisans Klinik Psikoloji Anabilim Dalı

Haziran 2022, 86 sayfa

Aile yaşam boyunca bireylerin hayatındaki en önemli yapı taşıdır. Ebeveynlerin birlikte olması veya boşanması çocuklarının hayatını her alanda önemli ölçüde etkilemektedir. Özellikle ailelerin evlilik ile ilgili tutumları da bireylerin romantik ilişkisi üzerinde rol oynamaktadır. Bu çalışmanın amacı, ebeveynleri boşanmış ve boşanmamış bireylerin romantik ilişkilerindeki bağlanma stili, benlik saygısı ve ayrılma kaygı düzeylerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla, araştırmanın evreni Türkiye Cumhuriyeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yaşayan katılımcılardan oluşmuş olup, araştırmanın örnekleme ise kota örnekleme yöntemi kullanılarak gönüllü olarak katılan 18-65 yaş arası 542'si kadın ve 408'i erkek olmak üzere toplam 950 katılımcıya ulaşılmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları ise Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Yakın İlişkiler Ölçeği ve Ayrılma Kaygısı Ölçeğidir. Çalışmanın bulgularına göre ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan bireylerin "Rosenberg Benlik Saygısı" ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan bireylerin "Yakın İlişkilerde Yaşantılar" Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ebeveynleri boşanmış olan bireylerin "Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi" Anketinden aldıkları puanlar arasında da anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu bağlamda, yetişkin bireylerle yapılan bu araştırmanın örnekleme yaş aralığının sınırlandırılırsa benlik saygısı değişkeninin ölçümü daha güvenilir olacağı düşünüldüğü için önerilebilir.

Anahtar kelimeler: ayrılma kaygısı, bağlanma stili, benlik saygısı, ebeveyn boşanması, romantik ilişkiler

Abstract

Investigation of Attachment Style, Self-Esteem and Separation Anxiety in Romantic Relationships of Individuals with Divorced Parents

Koç, Batuhan

MA, Department of Clinical Psychology

June 2022, 86 pages

Family is a substantial building block in the life of individuals throughout life. Married or divorced families have an enormous impact on their children's lives in all territories. In particular, families' attitudes towards marriage also play a role in the romantic relationship of individuals. This study aims to observe the attachment style, self-esteem and separation anxiety levels of individuals whose parents are divorced or not. For this purpose, the population of the research consisted of participants living in Turkey and the Turkish Republic of Northern Cyprus, and the sample of the observation reached 950 participants, 542 women and 408 men, between the ages of 18-65, who participated voluntarily using the quota sampling method. While 433 of these participants have divorced parents, 517 of them are individuals whose parents are married. The data collection tools used in the observation were Rosenberg Self-Esteem Scale, Close Relationship Scale and Separation Anxiety Scale. A significant difference was found between the scores of individuals whose parents were divorced and married on the "Experiences in Close Relationships" Scale. The scores of the individuals whose parents are divorced from the "Adult Separation Anxiety" questionnaire were higher than those whose parents are married. In this context, this study with adult individuals can recommend because it is sentiments that the measurement of the self-esteem variable will be more reliable when the sample age range is limited.

Keywords: attachment style, parent divorce, romantic relationships, self-esteem, separation anxiety

İçindekiler

Onay	i
Etik İlkeler Uygunluk Beyanı	ii
Teşekkür	iii
Özet	iv
Abstract	v
İçindekiler	vi
Tablolar Listesi	ix
Kısaltmalar	x
BÖLÜM I	1
Giriş	1
Problem Durumu	1
Araştırmanın Amacı	6
Araştırmanın Alt Amaçları	6
Araştırmanın Önemi	7
Araştırmanın Sınırlılıkları	8
Tanımlar	9
BÖLÜM II	10
Kuramsal Temeller ve İlgili Araştırmalar	10
Bağlanma Stili	10
Romantik İlişkilerde Bağlanma Stili	11
Benlik Saygısı	14
Benlik Saygısının Gelişimi	15
Romantik İlişkilerde Benlik Saygısı	16
Kaygı	17
Ayrılma Kaygısı Bozukluğu	17
Romantik İlişkilerde Ayrılma Kaygısı	19
Evllenme ve Boşanma	19
İlgili Araştırmalar	21
Romantik İlişkilerde Bağlanma Stili ile İlgili Literatür Çalışmaları	21
Romantik İlişkilerde Benlik Saygısı ile İlgili Literatür Çalışması	22
Romantik İlişkilerde Ayrılma Kaygısı ile İlgili Literatür Çalışması	23

BÖLÜM III	24
Yöntem.....	24
Araştırma Modeli	24
Evren ve Örneklem.....	24
Veri Toplama Araçları.....	24
Demografik Bilgi Formu.....	24
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)	25
Yakın İlişkilerde Yaşantılar Stili Envanteri (YİYE)	25
Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Ölçeği (YAAÖ)	26
Verilerin Analizi ve Yorumlanması	26
Çalışma Planı	28
BÖLÜM IV	29
Bulgular ve Yorumlar	29
BÖLÜM V.....	41
Tartışma	41
BÖLÜM VI	46
Sonuç ve Öneriler	46
Sonuç	46
Öneriler	50
Klinisyenlere Yönelik Öneriler	50
Araştırmacılara Yönelik Öneriler	50
Devlete Yönelik Öneriler	50
Kaynakça.....	52
Ekler.....	61
Ek 1.....	61
Katılımcı Bilgilendirme Formu	61
Ek 2.....	62
Bilgilendirilmiş Onam Formu	62
Ek 3.....	63
Demografik Bilgi Formu.....	63
Ek 4.....	64
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	64
Ek 5.....	65

Yakın İlişkide Yaşantılar Envanteri (Experiences in Close Relationships; ECR)	65
Ek 6.....	66
Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi.....	66
Ek 7.....	67
Ölçek İzinleri.....	67
Ek 8.....	71
İntihal Raporu.....	71
Ek 9.....	72
Etik Kurul Onay Formu	72
Ek 10.....	73
Etik Kurul Başlık Değişikliği Onay Yazısı.....	73
Özgeçmiş.....	74

Tablolar Listesi

Tablo 1. Bağlanma Davranışının Temelleri (Hazan ve Shaver, 1994).	13
Tablo 2. Ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların Rosenberg Benlik Saygısı, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi puanlarının normallik testleri	27
Tablo 3. Ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların sosyo-demografik özellikleri.....	29
Tablo 4. Ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların Rosenberg Benlik Saygısı puanlarının karşılaştırılması.....	31
Tablo 5. Ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri puanlarının karşılaştırılması.....	31
Tablo 6. Ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi puanlarının karşılaştırılması	32
Tablo 7. Ebeveynleri boşanmış olan katılımcıların Rosenberg Benlik Saygısı, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi puanlarının arasındaki korelasyonlar.....	33
Tablo 8. Ebeveynleri boşanmış olan katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi ile Benlik Saygısı arasındaki ilişkide Kaygılı bağlanmanın aracı rolü.....	34
Tablo 9. Ebeveynleri boşanmış olan katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi ile Benlik Saygısı arasındaki ilişkide Kaçınmacı bağlanmanın aracı rolü.....	35
Tablo 10. Ebeveynleri birlikte olan katılımcıların Rosenberg Benlik Saygısı, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi puanlarının arasındaki korelasyonlar.....	37
Tablo 11. Ebeveynleri birlikte olan katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi ile Benlik Saygısı arasındaki ilişkide Kaygılı bağlanmanın aracı rolü.....	38
Tablo 12. Ebeveynleri birlikte olan katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi ile Benlik Saygısı arasındaki ilişkide Kaçınmacı bağlanmanın aracı rolü.....	39

Kısaltmalar

DSM-V:	Ruhsal Hastalıklarının Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı
RBSÖ:	Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği
SPSS:	Sosyal Bilimler için İstatistiksel Paket Programı
YAAÖ:	Yetişkin Ayrılma Kaygısı Ölçeği
YİYE:	Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri

BÖLÜM I

Giriş

Problem Durumu

Aile bireyin dünyaya gelişinden itibaren yaşamsal faaliyetlerini devam ettirebilmesi, ihtiyaçlarının karşılanması ve gerekli desteğin sağlanması için kurulması gereken en temel yapıdır. Bireylerin gelişiminde en önemli faktörlerden biri ailedir. Çocuğun okuldan önce aldığı ilk eğitim aileden gelmektedir. Aile çocuğu hayata karşı hazırlayan ilk sosyal kurumdur. Haluk Yavuzer (2012) ailenin çocuk üzerindeki etkilerini şu şekilde ele almıştır; Aileler çocuklarını toplum tarafından kabul görececek şekilde eğitim vermekle yükümlüdür. Aile çocuğun iş ve sosyal hayatında başarılı olmasını sağlayacak şekilde hem bilgilendirmek hem de desteklemektedirler. Aile çocuğun kişilik özelliklerinin belirlenmesinde ve becerilerinin farkına varmasında önemli rol oynamaktadır. Aile çocuğun deneyimleyebileceği zorluklarla baş etme yöntemlerini öğretmektedir. Aile çocuğa sosyal ortamlardaki normları öğreterek toplum tarafından kabul görmesini sağlamaktadır (Yavuzer, 2012). Aile çocuğa gelecek hakkında özgüven duygusunu aşılamaktadır. Aile çocuğa ahlak kurallarını aşılayan ve ona yol gösterendir. Aile çocuğun sosyalleşmesi kolaylaştırması için örnek ve destek olmalıdır (Bayer, 2013).

Aile ile çocuğun sağlıklı iletişim kurması, çocuğun kolay bir şekilde sosyalleşmesini sağlamaktadır. Anne ile babanın iletişiminin sağlıklı olması çocuğunda ilişkilerinde güvenli bir şekilde kurmasını sağlamaktadır. Çünkü çocuklar belli bir yaşa kadar anne ve babanın davranışlarını taklit etmektedirler. Yapılan araştırmalarda anne ve babanın sağlıksız iletişimi çocuğunda hayatını olumsuz yönde etkilediği görülmüştür (Solak, 2008). Anne ve babanın olumsuz etkileşimi, kavga etmesi, sorumluluklarını yerine getirmemesi gibi durumlarda çocuğunda sorumsuzluk duygusunun kazanılmasında önemli rol oynadığı ortaya çıkmıştır (Kırık, 2014).

Evlilik genel anlamıyla karşı cinsten iki bireyin hayat mücadelesinde birlikte yürümek adına verdikleri bir söz, bir anlaşma olarak tanımlanabilir (Tekin ve İpek, 2020). İki tarafın kurduğu bu birlik durumu sadece iki kişinin anlaşması olarak gözükse de evlilik aslen yasalar, ahlaki normlar, dini kurallar ve bireylerin şahsi sorumlulukları tarafından kontrol altında tutulmaktadır. Evliliğin insanoğlu için anlamının en önemli faktörü evliliğin aile kurumunun başlangıç noktası olmasıdır. Aile sosyal bir grup olarak tanımlanabilmekte hatta kurulan bir kurum olarak

adlandırabilmektedir. Ancak evlilik karşı cinsten bireylerin hayat mücadelesinde ortak paydada buldukları bir sözleşmedir (Ekşi ve Kahraman, 2012).

Karşı cinsten iki farklı bireyin kurdukları evlilik kurumu yine iki bireyin ortak kararıyla sonlandırabilmektedir. Evliliğin sonlandırılması, evliliğin kurulması gibi yasalar çerçevesinde boşanma sürecinin tamamlanmasıdır. Bireyler bu süreçte ağır koşullar altında kalabilmektedir. Her iki bireyi de farklı etkileyebilen ağır bir süreçtir. Evlilik içerisinde oluşan bu sürecin uzunluğu ve yoğunluğu aile içerisinde olumsuz etkiler ortaya çıkarmaktadır. Nihayetinde yaşanan ayrılık süreci yasal olarak boşanmanın sonucunda yeniden kurulacak olan yeni bir hayatla devam eder. Boşanma kurulan ailenin yaşam sürecindeki rollerin değişime sebep vermektedir. Aile içerisindeki rollerin değişimi psikolojik krizlerin oluşmasına yol açabilmektedir. Boşanmaların aile içerisindeki dengeyi bozması buna kanıt olarak sunulmaktadır (Erdim ve Ergün, 2016).

Boşanma sadece iki bireyin arasında gerçekleşen olumsuz bir süreç olarak algılsa da boşanmanın olumsuz etkileri çocuklar tarafından da çok ağır seyretilmektedir. Boşanma sadece ebeveynlerin hayatını önemli ölçüde etkilememektedir. Boşanma sürecinden çocuklarda çok fazla etkilenmektedir. Boşanma sonrasında çocukların kabul etmekte zorlandıkları ilk durum anne ve babayla aynı evi aynı anda paylaşamayacak olmalarıdır. Bu değişim çocuk üzerinde çok etkilidir. Çünkü geleneksel aile türünde yetişen çocuklar, ebeveynleri boşanmış çocuklara oranla daha iyi bir ortamda yetişmektedirler (Öngider, 2013).

Boşanma sürecinin en ağır etkilerini yaşayan çocuklar için boşanmanın en acı tarafı kurdukları güven bağlarının kopması, destek kaynaklarının kaybıdır. Kısa bir deyişle çocuklar güven bağlarını ve ne koşulda olursa olsun ebeveynlerin aldıkları ilgi ve desteği kaybetmektedir. Bundan fazlasıyla etkilenen çocukların depresyon belirtileri göstermesi çok olağandır (Koçak vd., 2019).

Boşanmanın çocukta bıraktığı etkileri 3 kritik başlıkta inceleyebiliriz. Bunlardan ilki boşanma gerçekleştikten çocuklar anne-babasına ne olacağı, hayatlarını nerede sürdürecekleri, önceden aldığı bakımı kimden alacağı konusunda ciddi bir endişe görülmektedir. Bu endişe halinden kaynaklı çocuklarda okula ve çevresine karşı konsantrasyon kaybı gözlenmektedir. Diğer bir kritik konu ise çocuğun yaşıdır. Gelişim dönemlerine göre boşanmanın etkileri çocuklarda farklılık göstermektedir. Ebeveyn boşanması ergenlikte ve okul öncesi dönemde en ağır etkilere sahiptir. Bu aşamadaki çocuklarda boşanmanın sebebinin kendileri olduğu

düşüncesi çok fazla görülmektedir. Bu dönemdeki çocukların ben merkezci dünya algısı buna sebep olmaktadır. Son kritik noktada ise velayetin kime verileceği doğrultusundadır. Bu noktada çocuklar boşanmanın da etkisiyle ilgide azlık, istenmeme (dışlandığını düşünme) gibi duygulara kapılabilmektedir. Belli sürelerde velayetin verilmediği tarafta vakit geçiren çocuklarda ortama adapte olmama, yakınlık hissi kaybı gibi anne veya babadan soğuma görülebilmektedir. Bunun sonucu anne veya babadan tamamen kopmaya kadar gidebilir (Cüceloğlu, 1998).

Boşanmanın gerçekleşmesinin ardından unutulmaması gereken bir diğer önemli konu ise ebeveynlerin başka bireylerle romantik ilişki yaşaması ve evlenmesidir. Yeni bir evliliğin özellikle çocukta alışma açısından, anneyi veya babayı başka bir bireyle paylaşma açısından kıskançlıkla sonuçlanabilir. Bu aşamada çocuklar ebeveynlerinin yabancı bir kişiyi ilgi duyması kendilerine olan azaldığı hissi veya dışlanma hissi uyandırabilir. Sadece üvey anne veya babaya karşı bu hisler uyanmaz. Anne veya babanın yeni eşinin de çocukları varsa bu noktada anne veya baba paylaşamama kıskançlığı ortaya çıkabilmektedir. Ebeveynin yeni evliliği, üvey anne-baba-kardeş durumu çocukların kaygı durumu arttırabileceği için üzüntü ile sonuçlanabilir (Ünlü, 2015).

Yapılan literatür araştırmalarında ebeveyn boşanmasının çocuklar üzerinde pek çok olumsuz etkisi saptanmıştır. Bunlar akademik başarı, yaşam stili, benlik gelişimi, bağlanma stili, romantik ilişkilerini önemli ölçüde etkilemektedir. Yapılan birçok araştırma da ebeveyni boşanmış çocukların yetişkinlik döneminde kendi kuracakları romantik ilişkilerinin olumsuz bir uyumu vardır (Öngider, 2013).

Bireyler yaşam boyu yakın ilişkiler kurma eğiliminde ve bu ilişkilerin yakınlık düzeyi farklılık göstermektedir. Bireyler kurdukları yakın ilişkiler içerisinde anne, baba, kardeş, arkadaş ve romantik partnerlerini almaktadır. Bireylerin ebeveynleri ile olan ilişkileri gelişimi önemli ölçüde etkilese de romantik ilişkilerinin de gelişimde çok önemli bir rolü vardır (Şirin ve Bayrakçı, 2020). Romantik ilişki insanlar için sosyalleşmek amacıyla kaçınılmaz bir durumdur (Saçaklı, 2019).

Romantik ilişki karşılıklı olarak her iki tarafında gönüllü olarak kabul ettiği bir ilişki türü olarak tanımlanmaktadır. Romantik ilişkinin kurulmasında beş önemli faktör vardır. Bunlar; Katılım, eş seçimi, ilişki içeriği, ilişki kalitesi, bilişsel ve duygusal süreçlerdir. Katılım; kişilerin sevgili olup olmadığını, hangi yaşta beri sevgili olduklarını ve sıklığını ifade etmektedir. İlişki içeriği; kişilerin sevgili oldukları dönemde yaptıkları etkinlikler ve paylaşımları ifade etmektedir. İlişki

kalitesi, ilişki süresi boyunca kişinin kendisine faydalı deneyimler kazanabilmesi anlamına gelmektedir. Son olarak bilişsel ve duygusal süreçler ise bireylerin ilişkilerini diğer ilişkilerden ayıran duygusal tepkileri ve beklentileri içermektedir (Saraç vd., 2015).

Romantik ilişkilerin kurulumu gelişimsel olarak ergenlik döneminde daha bilinçli bir şekilde başlar. Ergenlik döneminde bireyler kendi özerkliğini kazanmaya yoğunlaşmaktadır. Özerklik kazanımı ergenlik döneminde en temel gelişim görevi olarak tanımlanabilir (Casper ve Bianchi, 2002). Ergen bireylerin kimlik deneyimleri doğrultusunda genellikle karşı cinsten arkadaşlık kurma eğilimi görülmektedir. Bireylerin hayatlarındaki ilk flört deneyimleri bu dönemde gerçekleşir (Arnett vd., 2010). Flört durumu toplumlarda, kültürlerde farklı yaklaşımlarla karşılaşılabilmektedir. Bazı toplumlarda izin verilmeyen bir durum olsa da bazı toplumlarda gelişimin bir parçası olarak görülmektedir. Kimlik oluşumunun devamında flört ilişkisi gelişimsel dönemlerde farklılıklar göstermektedir (Arnett, 2000). Ergenlik döneminde flört ilişkileri çok uzun süreli olmamaktadır (örneğin; birkaç hafta). Ancak yetişkinlikte flört daha yakın ve ciddi bir durumdur. Yetişkinlikte flört durumu fiziksel ve duygusal yakınlığa odaklanmaktadır ve partner seçiminin odağı “karşımdaki kişiyle yaşamımı sürdürmek istiyorum.” şeklindedir (Atak ve Taştan, 2012).

Bireylerin romantik ilişkilerinin gelişimin de pek çok önemli faktör vardır. Bu faktörlere örnek olarak bireyin kendine olan benlik saygısı ve bebeklikten itibaren gelişen bağlanma stili verilebilir (Wilkinson ve Parry, 2004). Ayrıca ayrılma kaygısı faktörü de birçok durumu etkilediği gibi bireylerin romantik ilişkilerini de önemli ölçüde etkilemektedir (Kaya, 2021).

Benlik kavramı, bireylerin kendileri hakkında bilgiler vermektedir. Bireylerin kendisiyle ilgili duygularını, algılarını, kimlikleriyle alakalı bilgilerini tuttukları bir depodur. Yani kısa bir özetle benlik kavramı bireylerin kendilik algılarını ve nasıl kavradıklarını içermektedir. İnsanoğlu benlik kavramını yaşamın her gelişim aşamasında değiştirebilmektedir (Özen ve Gülaçtı, 2010). Bu sayede benlik sürekli gelişme göstermektedir.

Benlik saygısı ve benlik kavramı birbirini çok yakından takip eden kavramlardır. Bireyler kendileri ile ilgili oluşturdukları benlik kavramlarının beğenilmesi veya beğenilmemesi durumuna göre benlik saygısını oluşturur. Benlik saygısı değerlendirmeler sonucundan oluşturulmuş benlik kavramının devamıdır. Bir diğer

deyişle benlik saygısı onaylanmış benlik kavramının devamıdır (Doğan ve Eryılmaz, 2013). Benlik saygısının onaylanmasının derecesine bağlı yani benlik kavramının beğenisine bağlı bireylerde değer görmektedir. Benlik saygısı bireylerin psikolojik işlevlerinin merkezinde bulunmaktadır. Benlik saygısı ve çevre arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Yani çevreden gelen olumsuz değerlendirmeler bireylerin benlik saygısını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Örneğin, benlik saygısının düşüşü benlik değerinin düşürüldüğü deneyimlere bağlıdır. Düşük benlik saygısı olan bireylerin özgüvenleri düşüktür. Hayatlarındaki diğer kişilere bağlı bir hayat sürme eğilimindedirler ve utangaçlık seviyeleri yüksektir (Tözün, 2010).

Bağlanma stilinden önce bağlanma kavramı bireylerin dünyaya gelişinden itibaren oluşan bir ihtiyaçtır. Bağlanma doğumdan sonra genel olarak ilk bakım veren kişi olarak anneyle kurulan bir bağıdır. Bağlanma bebeğin hayatta kalabilmek için veya ihtiyaçlarının karşılanması için anne ile yakın bir ilişki kurma eğilimidir. Bağlanma ilişkisi olumlu bir şekilde kurulduğundan bebekte rahatlama görülmektedir (Arslan, 2008). Örneğin; karnı acıkan bebeğin anne tarafından beslendiğinde rahatlaması. Kurulan bağlanma ilişkisi bebekte aynı zamanda güven duygusunu da aşılacaktır. Bağlanma gelişimin her aşamasında yani insanoğlunun doğuştan ölümüne kadar hayatın her alanın bulunmaktadır. Örneğin okullarda öğretmene olan bağlanma, arkadaşlara bağlılık. Bağlanma kuramını genel olarak birey için değerli olan kişilerle güçlü bir bağ kurma eğilimi denilebilir (Bowlby, 1982). Bağlanma kuramının öncülerinden Bowlby bakım veren ile çocuk arasında oluşan bağlanmayı çocuğun hayatı öğrenmesinde kullanabileceği güvenli bir üs, çevreden gelebilecek herhangi bir tehlikede sığınabileceği güvenli bir sığınık olarak tanımlamıştır (Sümer ve Güngör, 1999). Bu noktada bağlanma bireyler tarafından hissedilebilecek güven kurabildikleri kişiler ile kurulan bir güçlü bir ilişkidir (Bozdemir, 2015).

Kaygı diğer anlamıyla anksiyete içeriden veya dışarıdan gelebilecek tehlikenin yarattığı kaygı durumu veya endişedir. Kaygı tehlike durumunun beklentisinden oluşan bir durumdur. İnsanoğlu kaygı durumunu bilinmeyen tehlikeli olabilecek durumlardan korunma amacıyla da kullanmaktadır. Tehlikeli koşullardan sakınabilmek, karşı koyabilmek veya kaçmak içinde kullanılabilen bir uyarılma halidir. Bu durumların aksinde kullanılan kaygı (anksiyete) çok şiddetli veya çok uzun sürerse bireylerin psikolojisini olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Türkçapar, 2004). Bu durumun yaşanması patolojik olarak değerlendirilebilir. Ayrılma kaygısı

(aksiyetesi) ise kişinin bakım vereninden veya bağlanma figüründen ayrılma ihtimalinin beklentisi veya ayrılmanın gerçekleşmesinden kaynaklanan bir endişe durumudur. Ayrılma kaygısı bağlanmanın oluşumundan sonra gözlenebilen gelişimin herhangi bir döneminde deneyimlenebilen bir kaygı türüdür (Diriöz, 2010).

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma KKTC ve TC' de yaşayan 18 yaş ve üzerindeki ebeveyni boşanmış ve birlikte olan bireylerin romantik ilişkilerinde benlik saygısı, bağlanma stili ve ayrılma kaygısını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada iki grup arasındaki farkın ve ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca araştırma sürecinde aşağıdaki sorulara da yanıt aranacaktır.

Araştırmanın Alt Amaçları

1. Ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan bireylerin romantik ilişkilerinde bağlanma stilleri arasında fark var mıdır?
2. Ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan bireylerin benlik saygıları arasında fark var mıdır?
3. Ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan bireylerin romantik ilişkilerinde ayrılma kaygıları arasında fark var mıdır?
4. Ebeveynleri boşanmış bireylerin bağlanma stilleri, benlik saygıları ve ayrılma kaygıları arasında nasıl bir ilişki vardır?
5. Ebeveynleri birlikte bireylerin bağlanma stilleri, benlik saygıları ve ayrılma kaygıları arasında nasıl bir ilişki vardır?

Araştırmanın Önemi

Ülkemizde boşanmanın artmasıyla birlikte bu durumun çocuklar üzerinde de etkisi oldukça fazladır. Bu durum çocuğun psikolojisini etkilemekte olup, anne ve babasını rol model almasıyla birlikte yetişkinlikte de etkileri devam etmektedir. Yetişkinlik döneminde ebeveyn boşanmasının bireylerin romantik ilişkileri üzerinde oldukça etkili olduğu düşünülmüştür (Öngider, 2013).

Benlik saygısı kavramı bireyin sosyal çevresi ve ailesi tarafından beğeni alıp ve onaylanma ihtiyacı olarak tanımlanabilir. Benlik saygısının olumlu gelişmesi ailenin çocuğa karşı olumlu bir tutum içinde olması ile paraleldir. Bundan dolayı ebeveyni boşanmış bireylerin yaşadığı zorlu süreçler, yeni bir hayata alışma evresi ve ebeveynlerinden ayrı kalacağı düşüncesi ile ortaya çıkan değersizlik duygusundan dolayı bireyin benlik saygısı gelişimi olumsuz yönde etkilenebilir (Kurt Ulucan, 2013).

Bebeklikten itibaren bakım verene karşı oluşan bağlanma stili ile bireyin hem kimlik gelişimi hem de yaşam tarzı da etkilenmektedir. Çocuk bakım verenden bağlanma ihtiyacını karşılayamaz ise güvensiz bağlanma stili oluşmaktadır. Bundan dolayı boşanan çiftlerin çocukları ebeveynlerine karşı güvenli bağ kurmadıklarından dolayı bu bağlanma stili yetişkinlikte de devam eder ve bireyin kişilerarası ilişkilerini etkilemektedir (Sardoğan, 2007).

Ayrılma kaygısı bireyin bebeklikten itibaren bakım veren ile kurduğu bağın engellenmesi veya ihtiyacı olduğu zaman güvenli bağ kurduğu kişiye oluşmaması olarak genel bir şekilde tanımlanabilir. Ebeveyn boşanmasında ise çocukta depresyon, anti sosyal kişilik bozukluğu, cinsel kimlik problemleri görülebileceği gibi ayrılma kaygısında görülebilmektedir. Ayrılma kaygısı bireyin ilerde kuracağı olası ilişkiyi veya mevcut ilişkiyi de etkilediği görülmüştür (Gardner, 1985).

Literatür çalışmalarına baktığımızda ebeveynleri boşanmış ve boşanmamış bireylerin romantik ilişkilerinde bağlanma stili, benlik saygısı ve ayrılma kaygısı üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Ancak literatür çalışmaları incelendiğinde ebeveyni boşanmış yetişkin bireylerde benlik saygısı, bağlanma stili ve ayrılma kaygısı üzerine yapılan çalışmaların yetersiz olduğu ve yapılan çalışmaların örnekleminin çocuk ve ergenlerden oluştuğu görülmüştür. Anne ve babanın birlikte olması bireylerin yaşadığı romantik ilişkideki benlik saygısı, bağlanma stili ve ayrılma kaygısı açısından oldukça önemli bir etken olduğu görülmüştür (Demirbaş ve Dağcı, 2020).

Bu araştırmanın örneklemini ebeveyni boşanmış ve boşanmamış bireylerin romantik ilişkilerindeki benlik saygısı, ayrılma kaygısı ve bağlanma stillerini ölçmektedir. Literatürde örneklem olarak özgün kalan bu araştırma yetişkin bireylerin belirtilen değişkenler ile kendi ilişkilerine olan etkilerini ölçmektedir. Yetişkinlere bakıldığında çocuklara göre özerklik kavramı daha çok geliştiğinden dolayı ebeveyn boşanmasının bireylerin romantik ilişkileri üzerinde etkisinin ne derecede olduğunu görmek amacıyla ileriki araştırmalara da ışık tutacağı düşünülmüştür.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırmanın evreni 18-65 yaş arası Türkiye ve KKTC’de bulunan toplam 950 katılımcı ile sınırlıdır.
2. Bu çalışmada ölçülen Benlik Saygısı, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinin sonuçları ile sınırlıdır.
3. Bu çalışmada ölçülen Bağlanma Stili, Yakın ilişkiler Ölçeğinin sonuçları ile sınırlıdır.
4. Bu çalışmada ölçülen Ayrılma kaygısı, Yetişkin Ayrılma Kaygısı Ölçeğinin sonuçları ile sınırlıdır.

Tanımlar

Ayrılma Kaygısı: Bireyin anneden veya bağlandığı kişiden ayrıldığı zaman oraya çıkan kaygı durumudur (Diriöz vd., 2012).

Bağlanma: Çocuğun ebeveynleriyle ya da kendisine bakım veren ile kurduğu duygusal ilişki ile stresli ortamlarda ortaya çıkan duygusal davranıştır (Bowlby, 2012).

Benlik Saygısı: Bireyin kendisi ile ilgili duygu, inanç ve düşünceleri içeren bir durumdur (Seki ve Dilmaç, 2020).

Boşanma: Hukuk sisteminde, eşlerden birinin veya her ikisinin istemi doğrultusunda, belli nedenlere dayanarak hâkim tarafından evlilik birliğinin sonlandırılmasıdır (Çakır, 2012).

Evlenme: İki bireyin sosyal, ekonomik, biyolojik amaçlar ile kanunlar çerçevesinde birlikte yaşamaya karar vererek bir faaliyet göstermeleridir (Duman, 2018).

BÖLÜM II

Kuramsal Temeller ve İlgili Araştırmalar

Bağlanma Stili

Bağlanma kavramı birçok kuramın etkileşimiyle oluşturulmuş bir kuramdır. Bağlanma kuramını geliştiren kişi İngiliz psikanalist John Bowlby'dir. Bowlby genellikle çocuklarla çalışmış ve çocuklara bakım veren veya ebeveynlerinin yoksunluğundan dolayı çocukların hayatında olumsuz etkiler yaratıldığını fark etmiştir. Bowlby çocuk ile ebeveyn arasındaki ilişkinin bağlanma açısından çok önemli olduğunu ve bu ilişkinin çocuğun gelecekteki güvenli bir ortamda büyümesini ve dış dünyaya uzanmasında oldukça etkili olduğunu savunmuştur. Bowlby'e göre duygusal bağ kurmanın her insan için kaçınılmaz bir ihtiyaç olduğunu ve bu duygusal bağın kişinin psikolojik gelişimi açısından çok önemli olduğunu savunmuştur (Tüzün ve Sayar, 2006).

John Bowlby kısaca bağlanma kavramını kişinin korktuğunda, yalnızlık hissettiğinde veya stres altındayken bir kişiye veya bir nesneye yakın olma isteği olarak tanımlamıştır. Bağlanma kavramı ilk olarak çocuk ile bakım veren arasında gerçekleşmektedir. Eğer çocuk anne (bakım veren) ile duygusal bağı gerçekleştirirse güvenli bağlanma, gerçekleştirilemezse güvensiz bağlanma stillerinin ortaya çıktığını görmüştür. Çocuğun güvenli bir bağ kurmaması durumunda ise çocuğun psikolojik gelişimi açısından olumsuz etkilendiğini ve ileriki hayatında ki ilişkilerde sağlıklı bir bağ kurmasında zorluk yaşadığı görülmüştür (Bosma ve Gerlsma, 2003).

Ainsworth ve Bowlby'e göre (1991) bağlanma, bireyin özellikle stres altındayken kendisi için önemli ve değerli kişileri arama isteği olarak tanımlamışlardır. Bağlanma kavramının stres durumlarında üç temel başlık altında incelendiği görülmüştür. Bunlar; yakınlık sağlama, güvenlik üssü ve güvenli bir sığınak olma durumlarıdır. Bebeğin doğumdan sonra hayatta kalabilmesi kendisine bakım veren kişinin isteği ile mümkündür. Bebeklerin stres durumlarında bir güvenlik arayışına girdikleri ve bir yakınlık sağlama çabasında buldukları ortaya çıkmıştır. Bundan dolayı yakınlık sağlama durumu bebeğin güvenlik duygusunun gelişimi için oldukça önemlidir. Bebeğin güvenlik duygusunun karşılanması veya karşılanmaması durumunda da bebekte güven ve güvensizlik duyguları oluşmaktadır. Güvenlik üssü ise bebeğin bağ kurduğu kişiler dışına da çevreyi araştırması ile oluşmaktadır. Ainsworth'e göre güvenli bir sığınak durumu ise bebeğin bağlandığı

kişinin kendisinden uzaklaştığında ya da ayrıldığında bebeğin huzursuzluk yaşadığını ve tekrar bağ kurduğu kişinin geri gelmesiyle rahatladığı bir durum olarak tanımlamıştır (Hazan ve Shaver, 1987).

Ainsworth yaptığı deney ve çalışmalarla Bowlby 'in bağlanma stili çalışmalarına önemli ölçüde destek olmuştur. Ainsworth ve arkadaşları 1978 yılında Bowlby'nin bağlanma kuramından etkilenerek 'Yabancı Ortam Deney' i olarak bilinen 12-18 aylık bebeklerin bir odada annelerinden ayrılarak yabancılar ile yalnız bırakıldıkları, daha sonra bebeklerin tekrar anneleri ile bir araya getirilerek tepkilerinin ölçüldüğü bir deneydir (Campos vd., 1983). Bu yöntemle çocuklarda üç bağlanma stili ortaya çıktığı sonucuna varılmıştır. Birincisi; güvenli bağlanma, ikincisi; kaygılı-kararsız bağlanma ve üçüncüsü ise kaçman bağlanmadır. Güvenli bağlanan çocukların annelerinden ayrı kaldıklarında huzursuzluk yaşadıkları ama daha fazla huzursuzluk yaşamadan ve panik yapmadan anneleri ile tekrar kavuştuklarında sakinleştirdikleri gözlemlenmiştir (Ainsworth vd., 2015). Kaygılı-kararsız bağlanan çocukların anneleri ile ayrıldıklarında oldukça fazla kaygı ve kızgınlık hissettikleri ancak anne ile tekrar bir araya geldiklerinde sakinleşip ve bir daha annelerinden ayrılmak istemedikleri gözlemlenmiştir. Kaçman bağlanan çocuklar ise genellikle annelerine karşı soğuk ve mesafelidir oldukları ve tepki ermedikleri gözlenmiştir (Sümer ve Güngör, 1999).

Romantik İlişkilerde Bağlanma Stili

Bireyin erken kurduğu bağlanma stilinin, bireyin gelecekteki ilişkini etkileyen önemli bir faktör olduğu ortaya çıkmıştır (Batıgün ve Büyükaşahin, 2008). Bağlanma kavramı bireylerin romantik ilişki içerisinde duygu, düşünce ve davranışlarını etkileyen önemli bir değişkendir. Hazan ve Shaver (1987) yılında bağlanma kavramını romantik ilişki içerisinde incelemiştir. Hazan ve Shaver, Çocukluk döneminde oluşan bağlanma stili ile yetişkinlikte romantik ilişki içerisindeki bağlanma stilleri arasında bir benzerlik olduğunu bulmuşlardır. Buna göre, çocuklukta ebeveyni ile güvenli bağ kuran çocuklar romantik ilişkilerinde güvenli hissettiklerini, zorlanmadıklarını, terk edilme kaygılarının olmadığını belirtmişlerdir. Kaygılı Kararsız bağlanan çocuklar ise ileride romantik ilişki içinde oldukları kişi ile güvenli bağ kurmada rahatsız ve kaygılı olduklarını, yakın ilişki kurmada rahatsızlık hissettiklerini, ilişki içerisinde inişli çıkışlı duygu durum yaşadıklarını ve ilişkilerinde kıskançlık duyguları yaşadıklarını belirtmişlerdir. Son

olarak kaçınan bağlanma stili yaşayan çocuklar ise romantik ilişkilerinde yakın ilişki kurmaktan kaçındıklarını ve güvensiz hissettiklerini söylemişlerdir (Atak ve Taştan, 2012). Çocukluktaki bu bağlanma stiline kişinin ileri yaşamını etkilemesi içsel çalışan model ile açıklanmaktadır. İçsel çalışan model, bireyin yaşamının ilk zamanlarında gelişmeye başlamaktadır ve zamanla şekil alır. İçsel çalışan model, bireyin benlik modelidir. Yani kişinin kendisine ne denli değer verdiği ve sevildiğini açıklaması ile kendini güvensiz hissettiğinde ve partnerine ihtiyaç duyduğunda partnerinin ne derece ulaşılabilir ve yardım edebilecek durumda olmasına ilişkin kişinin inancından oluşur (Sümer ve Arıca, 2017).

Yetişkin bağlanma stilini Bartholomev ve Horowitz 1991 yılında dörtlü bağlanma modeli olarak ele almışlardır. Yani dört yetişkin bağlanma stili modeli vardır. Güvenli bağlanma, saplantılı bağlanma, korkulu bağlanma ve kayıtsız bağlanmadır (Morsünbül ve Çok, 2011). Bu bağlanma stillerinde olumlu ve olumsuz olarak iki grupta ele alınmaktadır. Güvenli bağlanmaya sahip kişiler, benlik saygıları özgüvenleri yüksek ve başkalarına karşı olumlu bir tutum içindedirler. Kendilerine karşı sevgi ve değer vermekle birlikte başkalarına da sıcak davranırlar. Saplantılı bağlanma stili olan kişiler, benlik saygıları ve özgüvenleri düşük ve başkalarına karşı olumsuz bir tutum içindedirler. Bu kişiler yakın ilişki kurabilirler fakat ilişki içerisinde kendilerini kanıtlamaya yönelik davranışlar sergilemektedirler (Kaya, 2021). İlişkilerinde partnerleri bu durumdan dolayı uzaklaşma davranışı sergileyebilirler. Korkulu bağlanma stiline sahip kişiler kendilerine karşı ve başkalarına karşı olumsuz bir tutum içindedirler. Aynı zamanda bu kişiler düşük özgüven ve benlik saygıları geliştirirler. Romantik ilişki içerisinde başkalarına karşı güvensiz ve reddedicidirler. Kayıtsız bağlanmaya sahip kişiler kendilerine karşı olumlu bir tutum içindedirler fakat başkalarına karşı olumsuz bir tutum sergilerler. Bu bireyler romantik ilişki kurmak istemezler ve bu sayede kendilerini koruduklarına inanırlar (Terzi, 2014).

Gelişim dönemlerine göre bireylerin ihtiyaçları şu şekilde karşılaştırılmıştır;

Tablo 1.

Bağlanma Davranışının Temelleri (Hazan ve Shaver, 1994).

Gelişimsel Evre	Anne-Baba	Akran-Partner
Bebeklik	Yakınlığı koruma Güvenli sığınak Güvenceli üs	-
Erken Çocukluk	Güvenli sığınak Güvenceli üs	Yakınlığı koruma
Geç Çocukluk ve Erken Ergenlik	Yakınlığı koruma Güvenceli üs	Güvenli sığınak
Yetişkinlik	-	Yakınlığı koruma Güvenli sığınak Güvenceli üs

Yukarıdaki tabloya bakıldığında Hazan ve Shaver gelişimsel dönemlere göre bağlanmanın farklılaştığını vurgulamışlardır. Bebeklik döneminde bağlanmanın gelişimsel evresinde anne ve babaya olan bağlanmada yakınlığı koruma, güvenli sığınak ve güvenli bir üs oluşturmaktadır. Burada akran veya partner bağlanma figürü yoktur. Erken çocukluk döneminde çocuk anne ve babaya olan bağlılığı güvenli bir sığınak ve güvenli bir üs olarak görmektedir, Yakınlığı koruma ise akran veya partnerlere karşı oluşmaktadır. Geç çocukluk ve erken ergenlik dönemlerinde bağlanma figürü anne ve babaya yakınlığı koruma ve güvenli bir üs olarak görme durumu olarak tanımlanırken, partnere veya akranlara karşı bağlanma durumu güvenli bir sığınak olarak gelişmektedir. Yetişkinlerde ise bağlanma durumu artık anne ve babadan kopmakta olup, yakınlığı koruma, güvenli sığınak ve güvenli bir üs bağlanma figürleri yetişkinlerin akranları veya partnerleri ile oluşmaktadır (Hazan ve Shaver, 1994).

Benlik Saygısı

Benlik kavramı literatürde en çok incelenen değişkenlerden biridir. William James, benlik kavramını kişinin kendisinin ne olduğunu söyleyebileceği her özelliğin toplamı olarak geniş bir şekilde açıklamıştır (Özen ve Gülaçtı, 2010).

Sosyal hayatta bireyler kendi aralarında edindikleri bakış açıları vardır. Bunlara örnek olarak bazı yakınlarımızın kişilik özelliklerini “çalışkan, iyi biri.” Gibi kodluyorken bazılarını “tembel, kötü biri” olarak kodlayabiliyoruz. Buna göre bireylerin kendi kendilerine de bir bakış açısı vardır. Diğer bir deyişle benlik kavramı bireyin kendi kendine olan bakış açısı ve kendini zihinsel olarak temsil şeklidir (Aydın, 1996).

Benlik kavramını oluşumu için bireyin kendi hakkındaki bilinçli algılarının oluşması gerekmektedir. Benlik kavramı bireyi diğer insanlardan farklılaştırıp toplum içerisinde farklı bir konum sağlamasına yardımcı olur. Buna örnek vermek gerekirse; ben çalışkanım, ben tembelim gibi. Bu durum bireyin yeni girdiği bir toplumda konumunun ne olacağını belirleyebilmektedir. İnsanlar kendilerine yarattıkları bu kişisel alanın korunması, gelişmesi için çok fazla çaba sarf etmektedir. Bu çabaya ben olma savaşı da denilebilmektedir (Özen ve Gülaçtı, 2010).

Benlik saygısı bireyin kendisi ile ilgili olumlu duygular barındırmasıdır. Bireyin kendisiyle gurur duyması, sevmesi, değerli görmesi ve başarılı görmesi durumudur. Yani, bireyin kendisini değerlendirdiği ve yargıladığı bir durumdur. Benlik saygısının gelişimini etkileyen birçok faktör vardır. Örneğin, bireyin sosyal ortamda kabul görmesi, beğenilmesi, okul veya iş hayatında başarılı olması, kendisi ile ilgili bedensel özelliklerini kabul edip benimsemesi, kendinde farkına vardığı yeteneklerini ortaya koyabilmesi gibi durumlar benlik saygısının gelişiminde oldukça önemlidir (Baumeister ve Tice, 1985). Benlik saygısı yüksek olan bireyler kendilerine güvenen, enerjik ve sağlıklı ruh haline sahip bireyler olarak değerlendirilir. Benlik saygısı düşük olan bireyler ise kendilerine güvenmede sorun yaşayan, kendini değersiz hissetme, enerjisi düşük ve bazı durumlarda kendilerinden utanma ile çaresizlik duyguları barındıran kişiler olarak değerlendirilmektedir (Uyanık ve Akman, 2004).

Benlik saygısı kavramını birçok kuramcı ele almıştır. Rosenberg benlik saygısı kavramını kişinin kendisi ile ilgili pozitif veya negatif düşüncelere sahip olduğu durum olarak tanımlamaktadır (Rosenberg, 2015). Coopersmith benlik saygısı kavramını kişinin kendisini başarılı, değerli ve başarılı görme durumu olarak

tanımlamaktadır (Coopersmith, 1967). Tafarodi ve Swann benlik saygısını iki boyuta ayırmıştır. Bunlar öz yeterlilik ve kendini sevme kavramlarıdır. Kendini sevme durumu kişinin kendisini hem bireysel hem de toplumsal olarak değerlendirmesi ve bu değerlendirme sonucunda değerli hissetmesi, sevilmesi ve onaylanması ile ilişkilidir. Eğer kişinin kendini sevme durumu yüksek ise toplum içerisinde daha kolay kabullene bilirlilik ve rahat davranma davranışları gösterilir (Tafarodi ve Swann, 1995). Kendini sevme durumu düşük olanlar ise kişi toplum içerisinde kendini dışlanmış hissetmesine, kendisini değersiz görmesi ve kendisini sevmeme davranışları sergilemektedir. Öz yeterlilik kavramı ise bireyin kendisini kontrol sahibi ve etkili gördüğü durumdur. Yani öz yeterlilik bireyin kendisi ile ilgili olumlu ve olumsuz bir etki olması durumdur. Sonuç olarak kendini sevme kim olduğumuz, öz yeterlilik ise ne yapabileceğimizi tanımlamaktadır (Doğan ve Eryılmaz, 2013).

Benlik Saygısının Gelişimi

Bebekler kendileri ve kendileri dışındaki varlıkları ve olayları ayırt edemediklerinden dolayı benlik kavramları yoktur. Bebeklerin 4-5 aydan sonra bilişsel süreçleri geliştiği için algı ve ayırt etme durumları gelişmektedir. Çocuklar 5-6 yaşına geldiklerinde ise fiziksel görünüş, kendi ile ilgili tanım yapma ve kimlik bilgilerine sahip olmaktadır. Ergenlik döneminde ise kişinin benlik düşünceleri genellikle bedensel görünüş(imaaj) ile ilgilidir. Ergenlikten sonra bireyin kişiliği oturmaya başlar ve benlik gelişimi tamamlanmış olur. Bu zamana kadar oluşan benlik, kişinin sosyal ve çevresel faktörler ile şekillenmektedir (Kaya, 1997).

Çocuğun benlik saygısının gelişiminde aile tutumu oldukça önemli bir yere sahiptir. Balwid aile çocuk ilişkisi için demokratik ve kabul edici ailelerin çocuklarının benlik gelişimi pozitif yönde etkilendiğini savunmuştur. Coopersmith benlik saygısı yüksek olan ailelerin de çocuklarına karşı daha sıcak ve kabul edici davrandıkları sonucuna ulaşmıştır. Coopersmith (1967) aile tutumunun çocuğun benlik saygısı gelişiminde etkisini üç başlık altında incelemiştir. Bunlardan biri ailenin çocuğa karşı ilgi, sevgi ve kabul edici davranışlarıdır. Aynı zamanda Çocuğun benlik saygısı yüksek ise ailesi ile daha fazla yakın ilişki kurduğu gözlenmiştir. İkincisi, ailenin çocuğa karşı özgürlükçü veya cezalandırıcı tavrının önemi üzerine durmuşlardır. Yüksek benlik saygısına sahip çocukların aileleri çocuklarına karşı daha özgürlükçü, çocuklarının isteklerine önem veren davranışlar

sergilemektedir (Uğurluoğlu, 1996). Düşük benlik saygısına sahip çocukların aileleri çocuklarına karşı daha az sevgi gösteren veya cezalandırıcı tutum sergiledikleri gözlenmiştir. Son olarak; ailenin çocuğa karşı demokratik yaklaşım sergilemesi. Yani benlik saygısının gelişimi için üç temel kaynak olduğu belirlenmiştir. Bunlar ailenin çocuğu kabul etmesi, kuralların açıkça tanımlanması, çocuğa karşı saygılı ve hoşgörölü davranmadır (Arıcak, 1995).

Benlik saygısından önce benlik algısı çocuğa ailesi tarafından sözel veya sözel olmayan davranışlar ve tavırlar ile oluşmaya başlar (Sayiner vd., 2007).

Bu bilgi ışığında bireyin kendi benlik algısını geliştirirken anne-babanın yaklaşımı çok önemlidir. Birey oluşturacağı olumsuz benlik algısı gelişimin ilerleyen dönemlerinde olumsuz yönde geliştirilmiş benlik saygısına sebep olacaktır. Olumsuz benlik kavramı geliştiren bireylerin benlik saygıları düşük olmaktadır. Benlik kavramını etkileyen diğer faktör ise çocuğun yetiştiği sosyal çevredir (Kaya, 1997).

Bireyin olumlu bir benlik algısı oluşturması ve yüksek benlik saygısına sahip olabilmesi için aile içerisindeki bağların güven verici, destekleyici, sevgi dolu, toleranslı ve esnek bir yaklaşım şekline olması çok önemlidir (Ersanlı, 1996).

Romantik İlişkilerde Benlik Saygısı

İnsanoğlu doğumdan itibaren çevresindekilerle yakın ilişkiler kurmaktadır. Bu durum yaşam boyu devam etmektedir. Kurulan yakın ilişkilerin en önemlisi aile olsa da ilerleyen yaşlarda kurulacak olan romantik ilişkilerde bireyin hayatında önemli bir yeri vardır. Bu noktada partnerlerin karşılıklı olan benlik saygılarının düzeyleri ilişkinin sağlığına etki etmektedir. Olumsuz benlik saygısına sahip bireylerin romantik ilişkilerde güvensiz bağlandıkları saptanmıştır. Olumlu benlik saygısına sahip bireylerde ise güvenli bir bağlanma sağlanmaktadır. Olumsuz bağlanmalar ilişkide olması gereken güven gereksinimi ve zorlayıcı (aslında kurulamayan) bir bağı geliştirmektedir. Olumsuz bağlarla kurulan romantik ilişkilerin temeli bu noktada sağlam değildir (Karabaşak, 2019).

Kaygı

Kaygı, nedeni tam olarak bilinmeyen endişe ve korku olarak tanımlanmaktadır. Kaygı seviyeleri hafif veya yüksek seviyede olabilir. Eğer bireyin kaygı düzeyi yüksek olursa kişinin işlevselliğini bozabilir hem de somatik belirtiler görülebilir (Tükel ve Alkın, 2006). Kaygının en yüksek olduğu durumlar aniden gelişen ve önceden tahmin edilemeyen durumlardır (Köroğlu ve Türkçapar, 2013). Psikodinamik yaklaşıma göre kaygının sebebinin id, ego ve süperego çatışmasından dolayı kaynaklandığı düşünülmüştür. Aynı zamanda Freud, ayrılık kaygısını çocuğun anne ile oluşturduğu güvenli bağlanma sonucunda anneyi kaybetme ihtimalinden dolayı olduğunu ve daha ileriki yaşlarda da bu kaygının var olduğunu veya devam ettiğini savunmuştur (Türkbay, 1999).

Ayrılma Kaygısı Bozukluğu

Çocuğun bağlandığı bakım verenden veya nesneden ayrılamama, yüksek derecede korku ve kaygı belirtileri olarak tanımlanmaktadır (Diriöz, 2010). Ayrılma Kaygısı Kaygı bozukluklarının içinde yer almaktadır. Ayrılma kaygısı daha çok çocuklar için değerlendirilirken yapılan çalışmalarda yetişkin bireyler de ayrılma kaygısı olduğu görülmüştür. Ayrılma kaygısı bireyin onun için çok önemli ve değerli olan birinden ayrılma veya kaybetme durumu olarak tanımlanmaktadır (Işık ve Taner, 2006). Ayrılma kaygısı durumu çocuğun kendini güvende hissettiği kişinin (Ebeveyn veya bakım veren) yanında olmadığı zamanlarda kendini savunmasız ve yalnız hissettiği bir durum olarak tanımlanmaktadır (Paktuna Keskin, 2014). Annenin çocuğa karşı tutumu ve davranış biçimi ayrılma kaygısı oluşumunda önemli bir yere sahiptir. Eğer anne çocuğuna karşı terk etme davranışları veya ayrılmak ile ilgili disiplin cezaları verirse çocukta ayrılma kaygısı artmaktadır (Teze ve Arslan, 2016). Ayrılma kaygısı yaklaşık bir yaşına kadar devam etmektedir. Eğer bu kaygı bir yaşından sonra da devam ederse çocukta uyumsuzluklar başlamaktadır. Eğer çocukta bu gibi korkuları yoğun olursa ileriki yaşantısında sevdiklerini kaybetme, kaçırılma veya hırsızlığa uğrama korkuları da eklenebilir (Büküşoğlu, 2004).

Ayrılma kaygısı DSM-V kriterleri şu şekildedir;

A. Aşağıdakilerden en az üçünün olması ile belirli, kişinin bağlandığı insanlardan ayrılmasıyla ilgili, gelişimsel olarak uygun olmayan ve aşırı düzeyde bir kaygı ya da korku duyulması:

1. Evden ya da bağlandığı başlıca kişilerden ayrılacak gibi olduğunda ya da **ayrıldığında hep aşırı gerilme.**
2. Bağlandığı başlıca kişileri yitireceği ya da bu kişilerin başına hastalık, yaralanma, yıkım, ölüm gibi kötü bir olay geleceğiyle ilgili olarak, sürekli bir biçimde, aşırı üzülmeye.
3. Bağlandığı başlıca kişilerden birinden ayrılmaya neden olacak, istenmedik bir olay (örn. kaybolma, kaçırılma, bir kaza geçirme, hastalanma) yaşayacağıyla ilgili olarak, sürekli bir biçimde, aşırı üzülmeye.
4. Ayrılma korkusundan ötürü, okula, işe ya da başka bir yere gitmek için dışarı çıkmayı, evden uzaklaşmayı hiç istememe ya da buna karşı koyma.
5. Evde ya da başka ortamlarda tek başına kalmaktan ya da bağlandığı başlıca kişilerle birlikte olmamaktan, sürekli bir biçimde, aşırı korku duyma ya da bu konuda isteksizlik gösterme.
6. Evinin dışında ya da bağlandığı başlıca kişilerden biri yanında olmadan uyuma **konusunda isteksizlik gösterme ya da buna karşı koyma.**
7. Yineleyici bir biçimde, ayrılma konusunu da içeren karabasanlar görme.
8. Bağlandığı başlıca kişilerden ayrıldığında ya da ayrılacak gibi olduğunda bedensel belirtilerle (örn. baş ağrıları, karın ağrıları, bulantı, kusma) ilgili yineleyen **yakınmalarının olması.**

B. Bu korku, kaygı ya da kaçınma süreklilik gösterir, çocuklarda ve ergenlerde en az dört hafta, yetişkinlerde altı ay ya da daha uzun sürer.

C. Bu bozukluk, klinik açıdan belirgin bir sıkıntıya ya da toplumsal, okulla ilgili, işle ilgili alanlarda ya da önemli diğer işlevsellik alanlarında işlevsellikte düşmeye neden olur.

D. Bu bozukluk, otizm açılımı kapsamında bozuklukta değişikliğe aşırı direnç göstermekten ötürü evden ayrılmaya karşı koyma, psikozla giden bozukluklarda ayrılmaya ilişkin sanrılar ya da varsanılar, agorafobide güvenilir bir eşlikçi olmadan dışarı çıkmaya karşı koyma, yaygın kaygı bozukluğunda önem verdiği diğer kişilerin başına bir hastalık ya da başka kötü bir olay gelecek olmasından ötürü kaygılanma ya

da hastalık kaygısı bozukluğunda bir hastalığının olduğuna ilişkin kaygı duyma gibi başka bir ruhsal bozuklukla daha iyi açıklanamaz (DSM-V, 2013).

Romantik İlişkilerde Ayrılma Kaygısı

Yapılan araştırmalara göre boşanmış ailelerin çocuklarının uyumluluk ve iyilik halinin olumsuz yönde etkilenişinden kaynaklı kaygı düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Bağlanma kuramı ışığında bu soruna bakıldığında bebeklikten itibaren ortaya çıkan güven arayışı ailenin dağılmasıyla birlikte ayrılık kaygısını tetikleyebilmektedir. Ayrılık kaygısını deneyimleyen bireylerin sadece romantik ilişkilerde değil sosyal ilişkilerinde de güvensiz bağlanma stili geliştirdikleri görülmüştür. Yetişkinlikte ayrılık kaygısı yaşayan bireylerin ebeveynlerinin boşanmış olduğu ve hayal kırıklığı yaşadıkları gözlenmiştir. Ebeveyn boşanması yetişkinlikte dahi ortaya çıkabilecek bir travma türüdür. Bireylerin kendi ilişkilerinde ayrılma kaygısı ortaya çıktığında kendi ebeveynlerinde kalan ayrılma kaygısı travması tetiklenebilmektedir (Kaya, 2021).

Evlenme ve Boşanma

Toplumun en küçük yapı taşı ailedir. Aile genellikle karşı cinsten iki bireyin hayatlarını yasallarla birleştirmesi yani evlenmesi ile oluşmaktadır. Günümüzde aile yapısının değiştiği gözlenmektedir ve bu değişim özellikle de batılı toplumlarda etkisini daha fazla göstermektedir. Aile yapısının değişimi tek ebeveynli aile olarak tanımlanabilir. Bu durum ülkemizde de zamanla kabul gören bir aile yapısıdır. Tek ebeveynlik üç şekilde gerçekleşebilir. Eşlerden birinin ölmesi, boşanmadan dolayı çiftlerin ayrı yaşaması veya boşanma olmadan çiftlerin ayrı yaşaması gibi. Kadın ve erkeğin zaman içerisinde ilişkiye yükledikleri anlam değişmekte olup ve bu yüzdende boşanmalarda artmaktadır (Erbay vd., 2015).

Çiftlerin boşanmasıyla birlikte hem kendilerinin hem de çocuklarının psikolojisi olumsuz yönde etkilendiği görülmüştür (Kelly, 2012). Boşanmadan dolayı çocukta anne ve babası ile artık eskisi gibi birlikte olamayacağı düşüncesi oluşmaktadır. Erken yaşlarda olan çocuğun anne ve babasının boşanmasından dolayı sevgi ve ilginin azalmasıyla birlikte çocuğun ileriki yaşamında güven problemleri yaşamasına neden olabilmektedir (Bilici, 2014). Yapılan çalışmalarda boşanmadan sonra çocukta aşırı derecede kaygı yaşadığı da görülmüştür (Serin ve Öztürk, 2007). Bauserman (2002)a göre bir diğer olumsuz etki ise velayetin belirlenmesidir.

Boşanma sürecinde çiftlerin yaşadığı anlaşmazlıklardan veya bu sürenin uzamasından dolayı çocuk olumsuz yönde etkilenebilir (Öngider, 2013).

Ebeveynleri boşanan her çocuk aynı süreçten geçmemektedir. Bu aşamada çocuğun yaşını, anne ve babanın bu süreçteki davranışlarını ve çocuğun kişiliği göz önünde tutulmalıdır (Akyüz, 1978).

Ayrıca yapılan çalışmalarda çocukların anne ve babasının boşanmasında kendilerini suçlu gördükleri gözlemlenmiştir ve bundan dolayı bazı davranışlar sergilerler. Örneğin; yakın çevresine karşı anne ve babasının boşanmasını saklamak veya çok mutlularmış gibi anlatma davranışlarında bulunurlar. Aynı zamanda boşanmadan dolayı çocukların derslerinde başarısızlık, kendine güven ve değerde düşüş görülmüştür (Yavuzer, 1998).

Ebeveynlerin kendi aralarındaki ilişkiler çocuk tarafından algılanabilmektedir. Bundan dolayı çocuk gelişimde ebeveyn ilişkileri çok önemli bir rol oynamaktadır (Erdim ve Ergün, 2016). Anne-babaların ilişkilerinde karılık kocalık kavramı bitmiş dahi olsa çocuklarına karşı ebeveyn tutumlarını sürdürmeleri çocuk önemlidir. Ebeveynlerin romantik açıdan ilişkileri bitse dahi çocuklarının anne-babası olduklarını unutmamalı çocuklarına karşı olan ebeveynlik sorumluluklarını sürdürmeleri gerekmektedir. Ebeveyn boşanması çocuklarda şok etkisi yaratmakla birlikte ebeveynlerinden birinin görevlerini yerine getirmemesi çocukta zor olan boşanma sürecini ağırlaştırır. Özellikle küçük yaşlarda ebeveyn boşanmasını deneyimleyen çocuklarda bu durumun sadece kendi başına geldiğini diğer insanların böyle bir durum yaşamadığını düşünmesinden kaynaklı ebeveyn boşanmasını felaketleştirmesi benlik saygılarını olumsuz yönde etkilemektedir. Kısa bir değişle çocuklar ebeveyn boşanmasının her aşamasında bir eksiklik hissetmektedirler (Kasuto vd., 2020).

Ebeveyn boşanmasından sonra çocuklar ebeveynlerinden birinin (anne-baba) evden ayrılmasıyla birlikte ayrılan ebeveyni görme sıklığına oranla psikolojik kalıcı hasarlar edinebilmektedir. Bu durumun şiddeti evden ayrılan ebeveyn ile çocuğun arasındaki bağlılığa göre değişmektedir. Yapılan araştırmalarda ebeveyni boşanmamış birlikte yaşayan veya boşanıp birlikte yaşayan ebeveyni olan çocuklara göre daha fazla güvensiz bağlanma stili kurmaktadır. Bundan kaynaklı olarak ebeveyni boşanmış ayrı yaşayan çocukların yetişkinlikte kuracakları romantik ilişkilerindeki bağlanma stilleri etkilenecektir (Kaya, 2021).

İlgili Araştırmalar

Romantik İlişkilerde Bağlanma Stili ile İlgili Literatür Çalışmaları

Man ve Hamid 1998 yılında benlik saygısının, yalnızlık ve diğer etkenlerin bağlanma stilini etkilemesini incelenmiştir. Kaçman, korkulu ve saplantılı bağlanma stiline sahip bireylerin güvenli bağlanma stiline sahip bireylere göre düşük benlik saygısına sahip oldukları bulunmuştur. Güvenli bağlanma stiline sahip kişiler ise diğer bağlanma stillerine sahip kişilere göre daha yüksek benlik saygısına sahip oldukları ortaya çıkmıştır (Man ve Hamid, 1998).

Konyalıoğlu 2002 yılında üniversite öğrencilerinde erkeklerin kızlara oranla daha fazla güvenli bağlanma oluşturmuşlardır. Evli bireyler güvenli bağlanma stili vardır. Bunun yanında maddi sıkıntı yaşayan bireyler kaygılı bağlanma stili, maddi durumu iyi olanlar ise güvenli bağlanma stili geliştirmişlerdir (Konyalıoğlu, 2002).

Kışlak ve Çavuşoğlu'nun yaptığı çalışmada toplam 100 evli çift (100 kadın ve 100 erkek) in evlilik uyumları, bağlanma stili ve benlik saygısı arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan çalışmanın sonucunda saplantılı ve güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik uyumlarının, korkulu bağlanma stiline sahip kişilere göre daha fazla olduğu görülmüştür (Kışlak ve Çavuşoğlu, 2006).

Çapkın (2012) kişilerin benlik saygıları ile kıskançlık, kişilik özellikleri bağlanma stilleri ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi incelenmektedir. Sonuç olarak bağlanma stili arasında kıskançlık arasına pozitif bir ilişki bulunmuştur (Çapkın, 2012).

Yapılan bir çalışmada ebeveynleri boşanmış bireylerin çocuklarında bağlanma stilinden dolayı yetişkinlikteki ilişkilerinde boşanma risklerinin olduğu ortaya çıkmıştır (Bilici, 2014).

Sümer ve Arıcak 2018 yılında yaptıkları çalışmada romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, romantik kıskançlık ve ilişki doyumu arasındaki ilişkinin incelediği çalışmada 237 erkek ve 223 kadın katılımcıya, toplam 460 katılımcıya uygulamışlardır. Bu çalışmada, romantik kıskançlık ölçeği, Yakın İlişkilerde

Yaşantılar Envanteri-II ve İlişki İstikrarı Ölçeği'nin İlişki Doyumunu Alt Ölçeği kullanılmıştır. Bulgular ışığında kıskançlık ile ilişki doyumunu arasında pozitif bir ilişki bulunurken, ilişki doyumunu ile kaçınmacı bağlanma arsında negatif bir ilişki bulunmuştur. Aynı zamanda kaçınmacı bağlanma stili ile kıskançlık arasında da pozitif bir ilişki bulunmuştur (Sümer ve Arıcak, 2017).

Bakiler ve Satan 2020 yılında bağlanma stilleri ve yaşam doyumunu arasında ilişkide ihtiyaç doyumunun aracı rolünün incelenmesi amacıyla toplam 329 katılımcıya uygulanmıştır. Bilgiler ışığında bağlanma stili ile yaşam doyumunu arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Sadece Güvenli ve saplantılı bağlanma stiline sahip kişilerin yaşam doyumunu üzerinde kısmi ihtiyaç olduğu saptanmıştır (Bakiler ve Satan, 2020).

Romantik İlişkilerde Benlik Saygısı ile İlgili Literatür Çalışması

Yapılan bir diğer çalışmada ise evli bireylerin ilişki doyumunu ile benlik saygısı arasındaki ilişki incelenmiştir. Benlik saygısı düşük olan kişilerin eşlerinin onlar hakkında olumsuz düşündüklerini ve güven problemi yaşadıklarını bundan dolayı da ilişki doyumlarının negatif yönde etkilendiği sonucuna varılmıştır (Murray vd., 2000).

Altuntaş'ın 2012 yılında yaptığı çalışmada İstanbul ilinde yaşayan lise 1, 2 ve 3'te eğitimine devam eden toplam 200 katılımcıya ulaşılmıştır. Araştırmanın sonucunda boşanmış ebeveynlere sahip olan çocukların benlik saygılarının düşük olduğu saptanmıştır (Altuntaş, 2012).

Kurt'un (2013) yaptığı çalışmada Ankara, Konya, İstanbul, Çanakkale ve Zonguldak illerinde yaşayan lise 1, 2, 3 ve 4. Sınıflarda eğitimlerine devam eden toplam 307 katılımcıya ulaşılmıştır. Araştırmanın neticesinde boşanmış ebeveynlere sahip erkek ergen katılımcıların benlik saygılarının kız ergen katılımcılara oranla daha olduğu sonucuna varılmıştır. Aynı zamanda ebeveynleri boşanmış olan ergenlerin ebeveyn boşanma süresi arttığında benlik saygısı düzeylerinin de arttığı saptanmıştır (Kurt Ulucan, 2013).

Ebeveynleri boşanmış 19 yaş ve üzeri toplam 140 katılımcı ile yapılan çalışmada benlik saygısı, bağlanma stili ve yalnızlık ile ilişkileri ölçülmüştür. Ebeveyn boşanmasından sonra bireylerin yer değiştirmesi ile birlikte benlik saygısı arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Aynı zamanda bu bireylerin bağlanma stili ile yalnızlık arasında da anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır (Ünlü, 2015).

Gülaydın ve Semerci'nin 2018 yılında yaptıkları çalışmada 19-67 yaşları arasında 143 kadın, 107 erkek toplamda 250 romantik ilişkisi olan bireylerin ilişki doyumları arttıkça benlik saygılarının da arttığı görülmüştür (Gülaydın ve Semerci, 2018).

Romantik İlişkilerde Ayrılma Kaygısı ile İlgili Literatür Çalışması

Bulut Serin ve Öztürk'ün (2007) 9-13 yaş aralığındaki ebeveyni boşanmış ve boşanmamış çocuklara karşı yaptığı çalışmada ebeveyni boşanmış çocukların kaygı düzeylerinin ebeveyni boşanmamış çocukları oranla daha yüksek olduğunu saptamıştır (Bulut Serin ve Öztürk, 2007).

Gümüş'ün (2017) çalışmasında ebeveyn boşanmasının yetişkinlikteki ayrılma kaygısını etkileyip etkilemediği incelenmiş olup, bireylerin güvenli bağlanma koşullarını sağladıklarında ayrılma kaygılarının azaldığı saptanmıştır. Araştırmanın önemli bir diğer sonucunda ise korkulu ve saplantılı bağlanma stili ile ilişki kuran bireylerin ayrılma kaygılarının yükseldiği bulunmuştur (Gümüş, 2017).

Yaşa ve Yıldırım'ın (2019) araştırmasında ebeveynleri boşanmış olan 21 yaş ve üzeri 151 bireyin bağlanma stilleri ve ayrılma kaygıları farklı değişkenler sayesinde incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda kadınların ayrılma kaygıları düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmanın diğer bir sonucunda ise erkeklerin güvenli bağlanma düzeyinin kadınlara oranla daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır (Yaşa ve Yıldırım, 2019).

BÖLÜM III

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırmada nicel tarama modeli kullanılmıştır. Ebeveynleri boşanmış ve boşanmamış bireylerin romantik ilişkilerinde benlik saygısı, bağlanma stili ve ayrılma kaygısı incelendiğinden dolayı Nedensel karşılaştırma modeli kullanılmıştır. Nedensel karşılaştırma modeli doğal olarak ortaya çıkmış ya da hali hazırda var olan bir durum veya olayın nedenlerini ve bu nedenlere etki eden değişkenleri veya olası bir etkinin sonuçlarını belirlemeyi hedefleyen bir araştırma modelidir (Emrahoğlu ve Öztürk, 2010).

Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini Türkiye ve KKTC de ikamet eden 18 yaş ve üzeri ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan bireylerden oluşmaktadır.

Araştırma örneklemini kota örnekleme doğrultusunda toplam 950 kişiden oluşmaktadır. Etik kurul izni için 7 Aralık 2021 tarihinde başvuru yapılmış olup 10 Aralık 2021 tarihinde Etik kurul izni alınmıştır. Etik kurul yapılan araştırmanın proje numarası **YDÜ/SB/2021/1177** 'dir. Araştırmanın sonucunun daha güvenilir olması için 950 katılımcıya ulaşılmıştır. Araştırmada 542 kadın katılımcıya ve 408 erkek katılımcıya ulaşılmıştır. Katılımcıların 433'ünün ebeveyni boşanmış, 517'sinin ebeveyni boşanmamış bireylerden oluşmaktadır.

$$n = \frac{z^2 * p * q}{d^2} \quad n = \frac{(1.96)^2 * 0.50 * 0.50}{(0.05)^2} = 384$$

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada verilerin toplanması için literatürden destek alınarak Demografik bilgi formu, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Ölçeği kullanılmıştır.

Demografik Bilgi Formu

Demografik Bilgi Formunda katılımcıların yaşı, cinsiyeti, ebeveynlerinin medeni durumu, kendi ilişki durumları, eğitim durumu, partnerlerinin eğitim durumu,

partnerleri ile romantik ilişki türü, ilişkilerinin sürelerini sorgulayan 8 soru Demografik Bilgi Formunda konumlandırılmıştır.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)

1965 yılında Rosenberg tarafından geliştirilen bu ölçek 12 alt boyut olmak üzere toplam 63 sorudan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; benlik saygısı (BS), kendilik kavramının sürekliliği, insanlara güvenme, eleştiriye duyarlılık, depresif duygulanım, hayalperestlik, psikosomatik belirtiler, kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetme, tartışmalara katılabilme, anne-baba ilgisi, babayla ilişki, psişik izolasyon şeklinde adlandırılmıştır. Bu araştırmada alt boyutlardan olan Benlik Saygısı alt boyutu kullanılmıştır. Rosenberg tarafından yapılan güvenilirlik çalışmasında, RBSÖ'nin alt boyutları için iç tutarlılık (Cronbach alpha) katsayısı .88 olduğu bulunmuştur. Test tekrar test güvenilirlik kat sayısı ise 0,82 ile 0,85 olduğu bulunmuştur (Rosenberg, 2015).

Türkçe uyarlamasını 1986 yılında Füsun Çuhadaroğlu tarafından yapılmıştır. Bu ölçeğin ilk 10 maddesi Benlik Saygısı boyutunu ölçmektedir. Ölçekte yer alan 1, 2, 4, 6 ve 7. Maddeler ters olarak puanlanmaktadır. Bu ölçekte elde edilebilecek puanlar 10 ile 40 arasındadır Bu çalışmada öz-saygı alt boyutuna ait Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .88'dir. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısının ise 0,75 olduğu bulunmuştur. Ölçekte yer alan 1, 2, 4, 6 ve 7. Maddeler ters olarak puanlanmaktadır. Bu ölçekte elde edilebilecek puanlar 10 ile 40 arasındadır (Özgüngör, 2014).

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Stili Envanteri (YİYE)

Brennan ve arkadaşları (1998) tarafından geliştirilen bu ölçek en sık kullanılan bağlanma ölçeklerini bir araya getirmişlerdir. Bağlanmaya ilişkin kaygı ve bağlanmaya ilişkin kaçınma olarak iki alt boyuta ayırmışlardır. Bu ölçek kaygı ve kaçınmayı ölçer amaçlamaktadır. Toplam 36 maddeden oluşan bu ölçek 18'i kaygıyı, 18'i kaçınmayı ölçmektedir. 7 aralık ölçek kullanılarak değerlendirilmiştir. 1: beni hiç tanımlamıyor, 7: tamamıyla beni tanımlıyor. Kaçınma ve Kaygı için alpha katsayıları sırası ile .91 ve .94 olarak bulunmuştur. Aynı zamanda kaygı boyutunun .82, kaçınma boyutunun da .81 test-tekrar test güvenilirliği olduğu saptanmıştır (Sümer vd., 2005).

BSÖ'nin Türkçeye uyarlaması Nebi Sümer tarafından 2006 yılında yapılmıştır. Bu ölçek iki boyutu incelemektedir. Bunlar kaygı ve korku kavramıdır. Orijinal formundaki gibi 36 sorudan oluşmaktadır. 7'li likert ölçeği kullanılarak ölçülen bu ölçek için güvenilirlik katsayısı .90 olarak bulunmuştur (Sümer, 2006).

Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Ölçeği (YAAÖ)

2003 yılında Manicavasagar ve arkadaşları tarafından geliştirilen bu ölçek ayrılma kaygısı belirtilerini tespit etmek için kullanılır. Bu ölçek 27 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçekte 4'lü likert kullanılmıştır. Cronbach alfa katsayısı .89 olarak bulunmuştur (Santorelli, 2010).

YAAÖ'ni 2010 yılında Meliha Diriöz tarafından uyarlanmıştır. Bu ölçek yetişkinlerde ayrılma kaygısı belirtilerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Orijinal formundaki gibi 27 maddeden oluşan bu ölçek 4'lü likert ölçümü kullanılarak yapılmıştır. Cronbach alfa katsayısı .93 bulunup orijinal formundaki alfa katsayısıyla desteklenmiştir (Diriöz, 2010).

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırmaya dahil olan ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcılara ait verilerin istatistiksel olarak analizinde Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 26.0 programından yararlanılmıştır.

Ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan bireylerin Rosenberg Benlik Saygısı, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketine verdikleri yanıtların iç tutarlılığı için Cronbach alfa testi uygulanmıştır. Cronbach alfa değerleri Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği için 0,878, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri için 0,955 ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi için 0,911 bulunmuştur.

Ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı frekans analiziyle belirlenmiş ve karşılaştırmalarda Pearson ki kare testi kullanılmıştır.

Ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların Rosenberg Benlik Saygısı, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

Tablo 2.

Ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların Rosenberg Benlik Saygısı, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi puanlarının normallik testleri

	Grup	Kolmogorov-Smirnov			Çarpıklık	Basıklık
		Değer	sd	p		
Rosenberg	Boşanmış	0,240	433	0,000*	-0,42	0,48
Benlik Saygısı	Birlikte	0,213	517	0,000*	1,21	0,28
Kaygılı bağlanma	Boşanmış	0,256	433	0,000*	-1,09	-0,34
	Birlikte	0,149	517	0,000*	0,69	0,49
Kaçınmacı bağlanma	Boşanmış	0,190	433	0,000*	-1,45	1,48
	Birlikte	0,101	517	0,000*	0,02	0,22
Yetişkin Ayrılma	Boşanmış	0,195	433	0,000*	-0,56	-1,30
Anksiyetesi Anketi	Birlikte	0,111	517	0,000*	-0,06	0,01

* $p < 0,05$

Tablo 2.'de ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların Rosenberg Benlik Saygısı, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi puanlarının normal dağılıma uyma durumunun incelendiği Kolmogorov-Smirnov testi ve çarpıklık-basıklık değerleri verilmiştir.

Tablo 2.'de verilen Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına göre veri setinin normal dağılıma uymadığı belirlenmiş ancak çarpıklık-basıklık değerleri $\pm 1,5$ aralığında olduğundan ve örneklem sayısı yüksek olduğundan dolayı veri setinin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Buna göre araştırmada parametrik hipotez testleri kullanılmıştır.

Ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların Rosenberg Benlik Saygısı, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi puanlarının karşılaştırılmasında parametrik bir test olan bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır.

Ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların Rosenberg Benlik Saygısı, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi puanlarının arasındaki korelasyonlar Pearson testiyle incelenmiş ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi ile Benlik Saygısı arasındaki ilişkide Kaygılı ve Kaçınmacı bağlanmanın aracı rolünün incelenmesinde regresyon analizi kullanılmıştır.

Çalışma Planı

Araştırmanın başlangıç sürecinden önce 7 Aralık 2021 tarihinde Etik Kurul İzni için başvuru yapılmıştır. Bu başvuru neticesinde 10 Aralık 2021 tarihinde Etik Kurul İzni onaylanmıştır. Araştırmada yer alan katılımcılara COVID-19 Pandemi Süreci nedeniyle sosyal mesafe önlemlerine uyarak Google Forms üzerinden oluşturulan anketler çeşitli sosyal medya platformları (Whatsapp, Instagram, Telegram, Facebook, Twitter) kullanılarak ulaştırılmıştır. Araştırma verilerinin istatistiksel olarak analizinde SPSS 26.0 yazılımı kullanılmıştır. Araştırmaya dâhil edilen bireylerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler verilmiştir. Araştırmanın verileri normal dağılım gösterdiği için parametrik hipotez testi kullanılmış olup ayrıca t-test kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu aşamasında ebeveynleri boşanmış ve boşanmamış bireylerin romantik ilişkilerindeki benlik saygısı, bağlanma stili ve ayrılma kaygısı değişkenlerinin incelendiği bilgiler yer almaktadır.

Tablo 3.

Ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ve iki grubun karşılaştırılması

	Boşanmış		Birlikte		X ²	p
	n	%	n	%		
Cinsiyet						
Kadın	126	29,10	416	80,46	253,732	0,000*
Erkek	307	70,90	101	19,54		
Yaş grubu						
21 yaş ve altı	57	13,16	190	36,75	93,665	0,000*
22-27 yaş	170	39,26	210	40,62		
28-33 yaş	122	28,18	70	13,54		
34 yaş ve üzeri	84	19,40	47	9,09		
Eğitim durumu						
Lise ve altı	87	20,09	69	13,35	8,406	0,015*
Lisans	317	73,21	417	80,66		
Lisansüstü	29	6,70	31	6,00		
Partnerin eğitim durumu						
Lise ve altı	91	21,02	70	13,54	10,271	0,006*
Lisans	318	73,44	423	81,82		
Lisansüstü	24	5,54	24	4,64		
Romantik ilişki türü						
Sevgili/Flört	229	52,89	373	72,15	43,256	0,000*
Söz/Nişan	84	19,40	78	15,09		
Evli	120	27,71	66	12,77		
İlişki süresi						
1 yıldan az	57	13,16	129	24,95	24,325	0,000*

1-2 yıl	140	32,33	165	31,91
3-4 yıl	104	24,02	110	21,28
5 yıl ve üzeri	132	30,48	113	21,86

Tablo 3.'de ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı ve iki grubun karşılaştırılmasına ilişkin Pearson ki kare testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 3. incelendiğinde, araştırmaya dahil edilen ebeveynleri boşanmış bireylerin %29,10'unun kadın ve %70,90'nın erkek olduğu, %13,16'sının 21 yaş ve altında, %39,26'sının 22-27 yaş aralığında, %28,18'inin 28-33 yaş ve %19,40'ının 34 yaş ve üzeri yaş grubunda yer aldığı, %20,09'unun lise ve altı, %73,21'inin lisans ve %6,70'ini lisansüstü mezunu olduğu saptanmıştır. Ebeveynleri boşanmış bireylerin %21,02'sinin partnerinin lise altı, %73,44'ünün lisans ve %5,54'ünün partnerinin lisansüstü mezunu olduğu, %52,89'ının ilişki türünün sevgili/flört, %19,40'ının söz/nişan ve %27,71'inin evli olduğu, %13,16'sının ilişki süresinin 1 yıldan az, %32,33'ünün 1-2 yıl, %24,02'sinin 3-4 yıl ve %30,48'inin ilişki süresinin 5 yıl ve üzeri olduğu saptanmıştır.

Ebeveynleri birlikte olan bireylerin %80,46'sının kadın ve %19,54'ünün erkek olduğu, %36,75'inin 21 yaş ve altında, %40,62'sinin 22-27 yaş aralığında, %13,54'ünün 28-33 yaş ve %9,09'unun 34 yaş ve üzeri yaş grubunda yer aldığı, %13,35'inin lise ve altı, %80,66'sının lisans ve %6,0'sının lisansüstü mezunu olduğu belirlenmiştir. Ebeveynleri birlikte olan bireylerin %13,54'ünün partnerinin lise altı, %81,82'sinin lisans ve %4,64'ünün partnerinin lisansüstü mezunu olduğu, %72,15'inin ilişki türünün sevgili/flört, %15,09'unun söz/nişan ve %12,77'sinin evli olduğu, %24,95'inin ilişki süresinin 1 yıldan az, %31,91'inin 1-2 yıl, %21,28'inin 3-4 yıl ve %21,86'sının ilişki süresinin 5 yıl ve üzeri olduğu saptanmıştır.

Ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların cinsiyetine, yaş grubuna, eğitim durumuna, partnerinin eğitim durumuna, romantik ilişki türüne ve ilişki süresine göre farkların olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Ebeveynleri boşanmış Ebeveynleri boşanmış bireylerin kadın olma, 21 yaş ve altında olma ve ilişki süresinin 1 yıldan az olma oranı ebeveynleri birlikte olanlara göre düşük, kendisinin ve partnerinin lise ve altında eğitilmiş olma ve evli olma oranı ebeveynleri birlikte olanlara göre yüksektir.

Tablo 4.

Ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların Rosenberg Benlik Saygısı puanlarının karşılaştırılması

	Grup	n	$\bar{x}$	s	t	p
Rosenberg	Ebeveynleri	433	1,22	0,54		
	Boşanmış					
Benlik Saygısı	Ebeveynleri	517	1,34	1,18	-1,889	0,059
	Birlikte					

Tablo 4.'te araştırmaya dahil edilen ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların Rosenberg Benlik Saygısı puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 4. incelendiğinde araştırmaya katılan ebeveynleri boşanmış olan katılımcıların Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinden ortalama $1,22 \pm 0,54$ puan, ebeveynleri birlikte olan katılımcıların ise $1,34 \pm 1,18$ puan aldıkları belirlenmiştir. Araştırmaya dahil edilen ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların Rosenberg Benlik Saygısı puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı belirlenmiştir ($p > 0,05$). Ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların Rosenberg Benlik Saygısı puanlarının benzer olduğu saptanmıştır.

Tablo 5.

Ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri puanlarının karşılaştırılması

	Grup	n	$\bar{x}$	s	t	p
Kaygılı	Ebeveynleri	433	4,68	1,31		
	Boşanmış					
bağlanma	Ebeveynleri	517	3,06	0,84	23,025	0,000*
	Birlikte					
Kaçınmacı	Ebeveynleri	433	5,05	0,92		
	Boşanmış					
bağlanma	Ebeveynleri	517	3,83	0,95	20,114	0,000*
	Birlikte					

* $p < 0,05$

Tablo 5.'te araştırma kapsamına alınan ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları gösterilmiştir.

Ebeveynleri boşanmış olan katılımcıların Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterinde bulunan kaygılı bağlanmadan ortalama $4,68 \pm 1,31$ puan, ebeveynleri birlikte olan katılımcıların ise ortalama $3,06 \pm 0,84$ puan aldıkları tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterinde bulunan kaygılı bağlanma alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). Ebeveynleri boşanmış olan bireylerin Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterinde bulunan kaygılı bağlanma puanları, ebeveynleri birlikte olan katılımcılara göre yüksektir.

Araştırmaya dahil olan ebeveynleri boşanmış olan katılımcıların Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterinde bulunan kaçınmacı bağlanma alt boyutundan ortalama $5,05 \pm 0,92$ puan, ebeveynleri birlikte olan katılımcıların ortalama $3,83 \pm 0,95$ puan aldıkları belirlenmiştir. Ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterinde bulunan kaçınmacı bağlanma alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$). Ebeveynleri boşanmış olan bireylerin Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterindeki kaçınmacı bağlanma puanları, ebeveynleri birlikte olan katılımcılara göre yüksek bulunmuştur.

Tablo 6.

Ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi puanlarının karşılaştırılması

	Grup	n	$\bar{x}$	s	t	p
Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi	Ebeveynleri Boşanmış	433	42,07	14,71	7,771	0,000*
	Ebeveynleri Birlikte	517	35,11	12,89		

* $p < 0,05$

Tablo 6. 'da araştırma kapsamına alınan ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi puanlarının karşılaştırılmasında kullanılan bağımsız örneklem t testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 6. incelendiğinde, ebeveynleri boşanmış olan katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden ortalama $42,07 \pm 14,71$ puan aldıkları saptanırken, ebeveynleri birlikte olan katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden ortalama $35,11 \pm 12,89$ puan aldıkları tespit edilmiştir. Araştırmaya dahil olan ebeveynleri boşanmış olan katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Ebeveynleri boşanmış olan katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden aldıkları puanlar, ebeveynleri birlikte olan katılımcılara göre yüksek bulunmuştur.

Tablo 7.

Ebeveynleri boşanmış olan katılımcıların Rosenberg Benlik Saygısı, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi puanlarının arasındaki korelasyonlar

		Rosenberg Benlik Saygısı	Kaygılı bağlanma	Kaçınmacı bağlanma	Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi
	r	1	0,068	0,148	0,359
Rosenberg Benlik Saygısı	p		0,160	0,002*	0,000*
	N		433	433	433
	r		1	0,663	0,517
Kaygılı bağlanma	p			0,000*	0,000*
	N			433	433
	r			1	0,601
Kaçınmacı bağlanma	p				0,000*
	N				433
	r				1
Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi	p				
	N				

* $p < 0,05$

Tablo 7.'de araştırmaya dahil olan ebeveynleri boşanmış olan katılımcıların Rosenberg Benlik Saygısı, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi puanlarının arasındaki korelasyonların incelendiği Pearson testi sonuçları verilmiştir.

Ebeveynleri boşanmış olan bireylerin Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanları ile Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterindeki kaçınmacı bağlanma ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü korelasyonların olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Araştırmaya katılan ebeveynleri boşanmış olan katılımcıların Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterindeki kaygılı ve kaçınmacı bağlanma alt boyutundan aldıkları puanlar ile Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü korelasyonların olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Tablo 8.

Ebeveynleri boşanmış olan katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi ile Benlik Saygısı arasındaki ilişkide Kaygılı bağlanmanın aracı rolü

		Std. Olm.	Std.	t	p	F	R ²	
		β	S.E.	β		p	AdjR ²	
Model 1	(Sabit)	1,091	0,097		11,247	0,000*	1,979	0,040
	Kaygılı bağlanma	0,028	0,020	0,068	1,407	0,160	0,160	0,010
Model 2	(Sabit)	0,665	0,074		8,986	0,000*	63,82	0,129
	Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi	0,013	0,002	0,359	7,989	0,000*	0,000*	0,127

* $p<0,05$

Tablo 8.'de ebeveynleri boşanmış olan katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi ile Benlik Saygısı arasındaki ilişkide Kaygılı bağlanmanın aracı rolünün incelenmesine ilişkin regresyon analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 8. incelendiğinde araştırmaya katılan ebeveynleri boşanmış olan bireylerin Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterindeki kaygılı bağlanmadan aldıkları puanların Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı tespit edilmiştir ($\beta=0,068$; $p>0,05$).

Ebeveynleri boşanmış olan bireylerin Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi puanlarının Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır ($\beta= 0,359$; $p<0,05$). Modelde Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarındaki varyansın %12,7'si açıklanmaktadır.

Ebeveynleri boşanmış olan bireylerin Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterindeki kaygılı bağlanmadan aldıkları puanların Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarını anlamlı düzeyde yordamadığından dolayı aracılık analizi gerçekleştirilememiştir.

Tablo 9.

Ebeveynleri boşanmış olan katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi ile Benlik Saygısı arasındaki ilişkide Kaçınmacı bağlanmanın aracı rolü

	Std. Olm. β	S.E.	Std. β	t	p	F p	R ² AdjR ²
(Sabit)	0,781	0,145		5,388	0,000*	9,590	0,022
Model 1 Kaçınmacı bağlanma	0,087	0,028	0,148	3,097	0,002*	0,002*	0,019
(Sabit)	0,665	0,074		8,986	0,000*	63,819	0,129
Model 2 Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi	0,013	0,002	0,359	7,989	0,000*	0,000*	0,127
(Sabit)	0,884	0,137		6,454	0,000*	33,913	0,136
Model 3 Kaçınmacı bağlanma	-0,063	0,033	-0,107	-1,902	0,058	0,000*	0,132
Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi	0,016	0,002	0,423	7,549	0,000*		

* $p<0,05$

Araştırmaya dahil olan ebeveynleri boşanmış olan katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi ile Benlik Saygısı arasındaki ilişkide kaçınmacı bağlanmanın aracı rolünün incelenmesine ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 9.'da gösterilmiştir.

Model 1.'de ebeveynleri boşanmış olan bireylerin Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterindeki kaçınmacı bağlanmadan aldıkları puanların Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve pozitif yönlü

olarak yordadığı tespit edilmiştir ($\beta=0,148$; $p<0,05$). Model 1.'de Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarındaki toplam varyansın %12,9'unun açıklandığı belirlenmiştir.

Ebeveynleri boşanmış olan bireylerin Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi puanlarının Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır ($\beta=0,359$; $p<0,05$). Modelde Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarındaki varyansın %12,7'si açıklanmaktadır.

Model 3.'te ebeveynleri boşanmış olan bireylerin Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterindeki kaçınmacı bağlanmadan ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden aldıkları puanların Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarını aynı anda yordama durumu incelenmiştir. Her iki değişken de modele dahil edildiğinde, ebeveynleri boşanmış olan bireylerin kaçınmacı bağlanmadan aldıkları puanların Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı ($\beta=-0,107$; $p<0,05$) ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden aldıkları puanların Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir ($\beta=0,423$; $p<0,05$). Görüleceği üzere ebeveynleri boşanmış olan bireylerin kaçınmacı bağlanmadan aldıkları puanların tek başına Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarını yordama durumunun, modele Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden aldıkları puanlar dahil edildiğinde ortadan kalktığı belirlenmiştir. Buna göre ebeveynleri boşanmış olan katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi ile Benlik Saygısı arasındaki ilişkide kaçınmacı bağlanmanın aracı rolünün olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 10.

Ebeveynleri birlikte olan katılımcıların Rosenberg Benlik Saygısı, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi puanlarının arasındaki korelasyonlar

		Rosenberg Benlik Saygısı	Kaygılı bağlanma	Kaçınmacı bağlanma	Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi
Rosenberg	r	1	0,070	0,161	0,302
Benlik Saygısı	p		0,111	0,000*	0,000*
	N		517	517	517
Kaygılı bağlanma	r		1	0,401	0,249
	p			0,000*	0,000*
	N			517	517
Kaçınmacı bağlanma	r			1	0,580
	p				0,000*
	N				517
Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi	r				1
	p				
	N				

* $p < 0,05$

Ebeveynleri birlikte olan katılımcıların Rosenberg Benlik Saygısı, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi puanlarının arasındaki korelasyonların incelendiği Pearson testi sonuçlarına ilişkin bulgular Tablo 10.'da verilmiştir.

Tablo 10. incelendiğinde araştırma kapsamına alınan ebeveynleri birlikte olan bireylerin Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanları ile Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterindeki kaçınmacı bağlanma ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi

puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü korelasyonların olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Ebeveynleri birlikte olan bireylerin Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterindeki kaygılı ve kaçınmacı bağlanma alt boyutundan aldıkları puanlar ile Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü korelasyonların olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Tablo 11.

Ebeveynleri birlikte olan katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi ile Benlik Saygısı arasındaki ilişkide Kaygılı bağlanmanın aracı rolü

	Std. Olm.	Std.			F	R ²
	β	S.E.	Beta	t	p	AdjR ²
(Sabit)	1,038	0,196		5,294	0,000*	0,005
Model 1 Kaygılı bağlanma	0,099	0,062	0,070	1,595	0,111	0,003
(Sabit)	0,365	0,144		2,526	0,012*	0,091
Model 2 Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi	0,028	0,004	0,302	7,190	0,000*	0,089

* $p<0,05$

Tablo 11.'de araştırmaya katılan ebeveynleri birlikte olan katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi ile Benlik Saygısı arasındaki ilişkide Kaygılı bağlanmanın aracı rolünün incelenmesine ilişkin regresyon analizi bulguları gösterilmiştir.

Ebeveynleri birlikte olan bireylerin Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterindeki kaygılı bağlanmadan aldıkları puanların Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı belirlenmiştir ($\beta=0,070$; $p>0,05$).

Araştırmaya alınan ebeveynleri birlikte olan bireylerin Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi puanlarının Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarını yordama durumunun incelendiği modelde açıklanan varyansın %8,9 olduğu belirlenmiş olup, ebeveynleri birlikte olan bireylerin Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi puanlarının Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır ($\beta=0,302$; $p<0,05$).

Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi ile Benlik Saygısı arasındaki ilişkide Kaygılı bağlanmanın aracı rolünün incelenmesine ilişkin gerekli koşul olan kaygılı bağlanma puanlarının Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarını yordama koşulu sağlanamadığından dolayı aracılık analizi yapılamamıştır.

Tablo 12.

Ebeveynleri birlikte olan katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi ile Benlik Saygısı arasındaki ilişkide Kaçınmacı bağlanmanın aracı rolü

	Std. Olm.	Std.			F	R ²	
	β	S.E.	β	t	p	AdjR ²	
(Sabit)	0,567	0,215		2,641	0,009*	13,743	0,026
Model 1 Kaçınmacı bağlanma	0,202	0,054	0,161	3,707	0,000*	0,000*	0,024
(Sabit)	0,365	0,144		2,526	0,012*	51,701	0,091
Model 2 Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi	0,028	0,004	0,302	7,190	0,000*	0,000*	0,089
(Sabit)	0,426	0,209		2,042	0,042*	25,892	0,092
Model 3 Kaçınmacı bağlanma	-0,026	0,065	-0,021	-0,408	0,683	0,000*	0,088
Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi	0,029	0,005	0,314	6,089	0,000*		

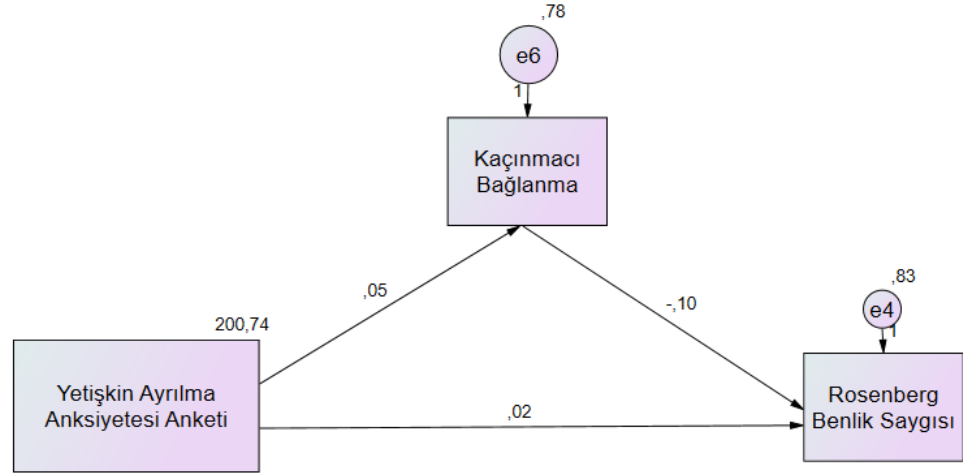
* $p < 0,05$

Tablo 12. incelendiğinde ebeveynleri birlikte olan katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi ile Benlik Saygısı arasındaki ilişkide kaçınmacı bağlanmanın aracı rolünün incelenmesine ilişkin regresyon analizi sonuçları gösterilmiştir.

Ebeveynleri birlikte olan bireylerin Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterindeki kaçınmacı bağlanmadan aldıkları puanların Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve pozitif yönlü olarak yordadığı saptanmıştır ($\beta=0,161$; $p < 0,05$). Model 1.'de kaçınmacı bağlanma puanları Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarındaki toplam varyansın %2,4'ünü açıklamaktadır.

Model 2. incelendiğinde, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarındaki varyansın %8,9'unun açıklandığı belirlenmiş olup, ebeveynleri birlikte olan

bireylerin Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi puanlarının Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır ($\beta=0,302$; $p<0,05$).

Model 3. incelendiğinde, ebeveynleri birlikte olan bireylerin kaçınmacı bağlanmadan aldıkları puanların Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı ($\beta=-0,021$; $p<0,05$) ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden aldıkları puanların Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir ($\beta=0,314$; $p<0,05$). Ebeveynleri birlikte olan bireylerin kaçınmacı bağlanmadan aldıkları puanların tek başına Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarını yordama durumunun, modele Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden aldıkları puanlar dahil edildiğinde ortadan kalktığı belirlenmiştir. Buna göre ebeveynleri birlikte olan katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi ile Benlik Saygısı arasındaki ilişkide kaçınmacı bağlanmanın aracı rolünün olduğu belirlenmiştir.

BÖLÜM V

Tartışma

Bu çalışmada ebeveyni boşanmış ve boşanmamış bireylerin romantik ilişkilerindeki bağlanma stilleri, benlik saygıları ve ayrılma kaygıları üzerine etkisi incelenmiştir.

Yapılan analizler sonucunda ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan bireylerin “Rosenberg Benlik Saygısı” ölçeğinden aldıkları puanların anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Literatürde yapılan araştırmalarda genellikle ebeveynlerin boşanma durumlarına göre benlik saygısının anlamlı bir farklılık gösterdiğini görülmektedir. Bulut, Serin ve Öztürk (2007) yaptıkları araştırmada ebeveynleri boşanmamış bireylerin benlik saygısı düzeylerinin daha yüksek olduğunu saptamıştır. Ayrıca, Amato ve Keith (1991), Sun (2001) ve Öztürk (2006) da boşanma durumlarının benlik saygısının anlamlı bir belirleyicisi olduğunu belirtmiştir. Araştırmamda elde edilen sonuç literatürdeki diğer sonuçlarla uyuşmamaktadır. Bu durumun sebebi araştırmamda örneklem grubunun geniş bir yaş kapsamına hitap etmesinden araştırmamın çocuk, ergen veya yetişkin gibi belirli bir grubu incelememesinden kaynaklanabilir.

Yapılan analizler sonucunda ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan bireylerin “Yakın İlişkilerde Yaşantılar” envanterinin alt boyutu olan kaygılı bağlanma ve kaçınmacı bağlanmadan aldıkları puanları anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür. Ebeveynleri boşanmış bireyler ebeveynleri birlikte olan bireylere göre daha kaygılı ve kaçınmacı olduğu görülmüştür. Literatürde ebeveyni boşanmış ve birlikte olan bireylerin kaygılı ve kaçınmacı bağlanma puanlarını karşılaştıran çalışmaların kısıtlı olduğu görülmektedir. Kotan (2016)’nın yaptığı çalışmada ebeveynleri boşanmış ve boşanmamış bireylerin puanları incelendiğinde, saplantılı güvenme bağlamında, boşanmış ebeveynlere sahip bireylerin boşanmamış ebeveynlere sahip bireylere göre daha fazla saplantılı bağlanma kurdukları görülmektedir. Kaygı puanı yüksek bireyler saplantılı bağlanma tipine sahip oldukları bilinmektedir. Kaygı ve kaçınma puanlarının yüksek olması güvenli olmayan bir bağlanma türüne girmektedir. Literatürde güvenli bağlanmayla ilgili yapılmış çalışmalar mevcuttur. Harvey ve Byrd (2000) yaptıkları çalışmada güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin ebeveynlerinden destek almaya eğilimi yüksek olduğu belirtilmiştir. Lopez ve diğerleri (2000) yaptığı çalışmada güvenli bağlanma

türüne sahip olan yetişkinlerin, kaçınmacı bağlanma türüne sahip olan bireylere göre ilişkilerinde daha olumlu tutumlar sergiledikleri görülmüştür.

Yapılan analizler sonucunda ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi” ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Ebeveynleri boşanmış bireylerin, ebeveynleri birlikte olan bireylere göre daha fazla ayrılma kaygısına sahip olduğu görülmektedir. Serin ve Öztürk (2007) ve Altuntaş (2012)’nin yaptıkları çalışma da ebeveynlerin boşanma durumlarına göre katılımcıların anksiyete puanları incelenmiş, araştırma sonucunda boşanma durumunun anksiyete üzerinde anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiş, boşanmış ebeveyne sahip bireylerin boşanmamış ebeveynlere sahip bireylere göre kaygı düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Storksens, Roysamb, Holmen ve Tambs (2006), yaptığı çalışmada boşanma durumu ve kaygı arasında anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmiştir. Araştırmanın bulguları bu bağlamda literatürdeki diğer sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Ebeveynleri boşanmış bireylerin kaygı düzeylerinin daha yüksek olması, ailenin bir arada tutulamaması ve parçalanması sonucu, bireylerin bu durumdan rahatsızlık duymaları ve olumsuz etkilenmelerinden kaynaklanabilir.

Yapılan analizler sonucunda ebeveynleri birlikte olan bireylerin “Rosenberg Benlik Saygısı” ölçeğinden aldıkları puanlar ile “Yakın İlişkilerde Yaşantılar” alt boyutu olan kaçınmacı bağlanma ve “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi” ölçeği puanlarının pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki görülmüştür. Benlik saygısı ve anksiyete arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki görülmektedir. Fakat benlik saygısı ölçeği ters puanlanan bir ölçek düşünülduğünde, bu bağlamda araştırmadan elde edilen sonuçlara göre katılımcıların benlik saygıları yükselirken anksiyete düzeyleri düştüğü görülmektedir. Altuntaş (2012)’nin yaptığı çalışmada benzer bir sonuç elde etmiş, benlik saygısı ve anksiyete arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki saptamış ve katılımcıların benlik saygı puanları artarken anksiyete puanlarının düştüğünü saptamıştır. Alden (2004) yaptığı çalışmada güvenli bağlanma ve anksiyete arasında negatif yönlü bir ilişki tespit etmiştir. Marganska, Gallager ve Miranda (2013)’ün yaptığı çalışmada güvenli bağlanma sergileyen katılımcıların güvensiz bağlanma sergileyen katılımcılara göre daha düşük kaygı düzeylerine sahip olduğu belirtilmiştir. Çeçen (2017)’nin yaptığı çalışmada bağlanma ve benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Sümer ve Güngön (1999) çalışmasında yüksek benlik saygısı ve güvenli bağlanma arasında anlamlı ilişki tespit etmiştir.

Araştırmanın bulguları bu bağlamda literatürdeki çalışmalarla benzerlik göstermektedir.

Yapılan analizler sonucunda ebeveynleri boşanmış bireylerin “Yakın İlişkilerde Yaşantılar” envanterinin alt boyutları kaygılı ve kaçınmacı bağlanma puanları ile “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi” puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki görülmüştür. Gümüş (2017)’nin yaptığı çalışmada ebeveynleri boşanmış yetişkin bireylerin bağlanma ve yetişkin anksiyete durumları incelenmiş, yapılan araştırmanın sonucunda bağlanma durumları ve ayrılma kaygıları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiş, araştırma sırasında güvenli bağlanmanın arttıkça ayrılma kaygısının azaldığı fakat, korkulu ve saplantılı gibi bağlanmaların ayrılma kaygısını yükselttiği sonucuna varmışlardır. Marganska, Gallager ve Miranda (2013)’da yaptıkları çalışmada güvensiz bağlanma durumlarının yetişkinlerde ayrılma kaygısını yükselttiği belirlenmiştir. Araştırmamızdan bulgular bu bağlamda literatürdeki diğer sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

Yapılan analizler sonucunda yordama ve aracı role ilişkin analizler incelendiğinde, ebeveynleri boşanmış katılımcıların “Yakın İlişkilerde Yaşantılar” envanterindeki kaçınmacı bağlanmadan aldıkları puanların “Rosenberg Benlik Saygısı” Ölçeği puanlarını anlamlı düzeyde ve pozitif yordadığı tespit edilmiştir. “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi”nden alınan puanların “Rosenberg Benlik Saygısı” ölçeği puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir. Her iki model analize dahil edildiğinde, ebeveynleri boşanmış olan bireylerin kaçınmacı bağlanmadan alınan puanların “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi” aldıkları puanları ve “Rosenberg Benlik Saygısı” ölçeği puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir. Bu bağlamda “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi” ile “Benlik Saygısı” arasındaki ilişkide kaçınmacı bağlanmanın aracı değişken olduğu saptanmıştır. Literatürde ebeveynleri boşanmış bireylere ilişkin yetişkin ayrılma anksiyetesi ve benlik saygısı ilişkisini kaçınmacı bağlanmanın aracı rolü bağlamında araştıran çalışmalara rastlanmamıştır. Bu bağlamda bu bulgunun literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Fakat, güvenli bağlanma gösteren bireylerin yüksek benlik saygısına sahip oldukları görülmektedir (Sümer ve Güngör, 1999). Ebeveynlerin ayrılması çocuklar açısından etkileyici bir durum olup, bu bireylerde bağlanma problemleri görülebilir (Altundağ 2013; Öngider, 2013). Kaçınmacı bağlanmaya sahip kişilerin ise kaygı ve benlik saygısı gibi durumlarının olumsuz etkilendiği görülmektedir. Kaçınmacı bağlanma durumlarının depresyon ve kaygı gibi olumsuz duygularla pozitif ilişki içerisinde

olduğu görülmektedir (Demirel, 2018). Kaçınan bağlanmaya sahip bireylerin yaşam doyumları da oldukça düşüktür (Lavy ve LittmanOvadia, 2011). Boşanmış ebeveynlere sahip bireylerin kaçınmacı bağlanma durumlarının yetişkin ayrılma anksiyetesi ve benlik saygısına aracı etkisinin olması bu durumlardan kaynaklanabilir.

Yapılan analizler sonucunda yordama ve aracı role ilişkin analizler incelendiğinde, ebeveynleri birlikte olan bireylerin “Yakın İlişkilerde Yaşantılar” envanterindeki kaçınmacı bağlanmadan aldıkları puanların “Rosenberg Benlik Saygısı” ölçeği puanlarını anlamlı düzeyde ve pozitif yordadığı saptanmıştır. “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi” puanlarının “Rosenberg Benlik Saygısı” Ölçeği puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır. Her iki değişken de modele dahil edildiğinde bireylerin kaçınmacı bağlanmadan aldıkları puanların “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi aldıkları puanları “Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği” puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir. Bu bağlamda “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi ile “Benlik Saygısı” arasındaki ilişkide kaçınmacı bağlanmanın aracı değişken olduğu saptanmıştır. Literatürde ebeveynleri birlikte olan bireylere ilişkin yetişkin ayrılma anksiyetesi ve benlik saygısı ilişkisini kaçınmacı bağlanmanın aracı rolü bağlamında araştıran çalışmalara rastlanmamıştır. Bu bağlamda bu bulgunun literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Fakat, bireylerde depresif semptomların kaçınmacı bağlanma ile ilişkili olduğu görülmektedir. Güvensiz bağlanma kapsamına giren kaçınmacı bağlanmanın yetişkinlerde birçok depresif semptomu neden olduğu görülmektedir (Roberts, Gotlib, Kasel, 1996). Güvenli bağlanan bireylerin ise kendilerini ve ilişkilerini genellikle pozitif değerlendirdikleri görülmektedir. Güvensiz bağlanan bireyler ise negatif duygusal tepkimelere her zaman açıktır (Scott ve Cordova, 2002). Güvenli bağlanan yetişkinlerin anksiyete düzeylerinin azaldığı, güvensiz bağlanmalarda ise anksiyete düzeylerinin arttığı görülmektedir (West ve Sheldon, 1988). Açıklanan bu durumlar bağlamında kaçınmacı bağlanmanın yetişkin ayrılma anksiyetesi ve benlik saygısı ilişkisinde aracı role sahip olacağı düşünülebilir.

Yapılan analiz sonucunda yordama ve aracı analizlere ilişkin analizler incelendiğinde ebeveynleri birlikte olan katılımcıların “Yetişkin Ayrılma Anksiyete” ölçeğinden aldıkları puanların “Roseberg Benlik Saygısı” ölçeğini anlamlı bir biçimde yordadığı, Ebeveynleri birlikte olan bireylerin kaçınmacı bağlanmadan aldıkları puanların tek başına Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarını yordama

durumunun, modele Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden aldıkları puanlar dahil edildiğinde ortadan kalktığı belirlenmiştir. Buna göre ebeveynleri birlikte olan katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi ile Benlik Saygısı arasındaki ilişkide kaçınmacı bağlanmanın aracı rolünün olduğu belirlenmiştir. Kaçınmacı bağlanma bir güvensiz bağlanma durumu ifade etmektedir. Güvensiz bağlanmalarda anksiyete düzeyinin arttığı bilinmektedir (West ve Sheldon, 1988). Ayrıca güvensiz bağlananan kişilerin depresyon ve kaygı gibi negatif durumlarla bire bir ilişki içerisinde olduğu ve düşük düzeyde benlik saygısına sahip oldukları görülmektedir (Sümer ve Güngör, 1999; Demirel, 2018). Açıklanan bu durumlar bağlamında kaçınmacı bağlanmanın yetişkin ayrılma anksiyetesi ve benlik saygısı arasındaki ilişki aracı rol üstlendiği düşünülebilir.

BÖLÜM VI

Sonuç ve Öneriler

Sonuç

Araştırmada ebeveynleri boşanmış bireylerin benlik saygısı puanlarının $1,22 \pm 0,54$, birlikte olanların ise $1,34 \pm 1,18$ puan olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya dahil edilen ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların “Rosenberg Benlik Saygısı” ölçeğinden aldıkları puanların anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Araştırmada ebeveyni boşanmış ve birlikte olan bireylerin yakın ilişkilerde yaşantılar puanları incelenmiş, ebeveyni boşanmış olanların kaygılı bağlanma boyutundan $4,68 \pm 1,31$ puan birlikte olanların ise $3,06 \pm 0,84$ puan aldıkları saptanmıştır. Kaçınmacı bağlanma boyutundan ise boşanmış ebeveyne sahip bireylerin $5,05 \pm 0,92$, birlikte olan katılımcıların $3,83 \pm 0,95$ puan aldığı saptanmıştır.

Araştırmada ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların “Yakın İlişkilerde Yaşantılar” Envanterinde bulunan kaygılı bağlanma alt boyutundan aldıkları puanların anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ebeveynleri boşanmış katılımcıların kaygılı bağlanmadan daha yüksek puan aldıkları görülmüştür.

Araştırmada ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların “Yakın İlişkilerde Yaşantılar” Envanterinde bulunan kaçınmacı bağlanma alt boyutundan aldıkları puanlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ebeveynleri boşanmış olan bireylerin kaçınmacı bağlanma puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Araştırmada ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi” ölçeğinden aldıkları puanlar incelenmiş, katılımcıların ölçekten ortalama $42,07 \pm 14,71$ puan aldıkları saptanırken, ebeveynleri birlikte olan katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden ortalama $35,11 \pm 12,89$ puan aldıkları tespit edilmiştir.

Araştırmada ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan katılımcıların “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi” ölçeğinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ebeveynleri boşanmış olan katılımcıların daha yüksek puan aldığı görülmektedir.

Araştırmada ebeveynleri birlikte olan katılımcıların “Rosenberg Benlik Saygısı”, “Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri” ve “Yetişkin Ayrılma

Anksiyetesi” puanlarının arasındaki korelasyonlar incelenmiş, ebeveynleri boşanmış olan katılımcıların “Rosenberg Benlik Saygısı” ölçeği puanları ile “Yakın İlişkilerde Yaşantılar” envanterindeki kaçınmacı bağlanma ve “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi” ölçeği puanları arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.

Araştırmaya dahil edilen ebeveynleri boşanmış olan katılımcıların “Yakın İlişkilerde Yaşantılar” Envanterindeki kaygılı ve kaçınmacı bağlanma alt boyutundan aldıkları puanlar ile “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi” ölçeği puanları arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada ebeveynleri boşanmış olan katılımcıların “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi” ile “Benlik Saygısı” arasındaki ilişkide kaygılı bağlanmanın aracı rolü incelenmiş, ebeveynleri boşanmış olan bireylerin “Yakın İlişkilerde Yaşantılar” Envanterindeki kaygılı bağlanmadan aldıkları puanların “Rosenberg Benlik Saygısı” Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı tespit edilmiştir. Ebeveynleri boşanmış olan bireylerin “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi” puanlarının “Rosenberg Benlik Saygısı” Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır. Ebeveynleri boşanmış olan bireylerin “Yakın İlişkilerde Yaşantılar” Envanterindeki kaygılı bağlanmadan aldıkları puanların “Rosenberg Benlik Saygısı” Ölçeği puanlarını anlamlı düzeyde yordamadığından dolayı aracılık analizi gerçekleştirilememiştir.

Araştırmada boşanmış olan katılımcıların “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi” ile “Benlik Saygısı” arasındaki ilişkide kaçınmacı bağlanmanın aracı rolü incelenmiş, ebeveynleri boşanmış olan bireylerin “Yakın İlişkilerde Yaşantılar” Envanterindeki kaçınmacı bağlanmadan aldıkları puanların “Rosenberg Benlik Saygısı” Ölçeği puanlarını anlamlı düzeyde ve pozitif yönlü olarak yordadığı tespit edilmiştir. Ebeveynleri boşanmış olan bireylerin Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi puanlarının Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır. Ebeveynleri boşanmış olan bireylerin Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterindeki kaçınmacı bağlanmadan ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi ölçeğinden aldıkları puanların “Rosenberg Benlik Saygısı” Ölçeği puanlarını aynı anda yordama durumu incelenmiştir. Her iki değişken de modele dahil edildiğinde, ebeveynleri boşanmış olan bireylerin kaçınmacı bağlanmadan aldıkları puanların “Rosenberg Benlik Saygısı” Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı ve “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi” Anketinden aldıkları puanların “Rosenberg Benlik Saygısı” Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı

belirlenmiştir. Bu bağlamda ebeveynleri boşanmış olan katılımcıların “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi” ile “Benlik Saygısı arasındaki” ilişkide kaçınmacı bağlanmanın aracı rolünün olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya dahil edilen katılımcıların “Rosenberg Benlik Saygısı”, “Yakın İlişkilerde Yaşantılar” Envanteri ve “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi” puanlarının arasındaki korelasyonlar incelenmiş, ebeveynleri birlikte olan bireylerin “Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği” puanları ile “Yakın İlişkilerde Yaşantılar” Envanterindeki kaçınmacı bağlanma ve “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi” Anketi puanları arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Ebeveynleri birlikte olan bireylerin “Yakın İlişkilerde Yaşantılar” Envanterindeki kaygılı ve kaçınmacı bağlanma alt boyutundan aldıkları puanlar ile “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi” ölçeği puanları arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya dahil edilen ebeveynleri birlikte olan katılımcıların “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi” ile “Benlik Saygısı” arasındaki ilişkide Kaygılı bağlanmanın aracı rolün incelenmiş, ebeveynleri birlikte olan bireylerin “Yakın İlişkilerde Yaşantılar” Envanterindeki kaygılı bağlanmadan aldıkları puanların “Rosenberg Benlik Saygısı” Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı belirlenmiştir. Ebeveynleri birlikte olan bireylerin Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi puanlarının Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır. Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi ile Benlik Saygısı arasındaki ilişkide Kaygılı bağlanmanın aracı rolünün incelenmesine ilişkin gerekli koşul olan kaygılı bağlanma puanlarının Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarını yordama koşulu sağlanamadığından dolayı aracılık analizi yapılamamıştır.

Araştırmaya dahil edilen ebeveynleri birlikte olan katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi ile Benlik Saygısı arasındaki ilişkide kaçınmacı bağlanmanın aracı rolünün incelenmiş, Ebeveynleri birlikte olan bireylerin “Yakın İlişkilerde Yaşantılar” Envanterindeki kaçınmacı bağlanmadan aldıkları puanların “Rosenberg Benlik Saygısı” Ölçeği puanlarını anlamlı düzeyde ve pozitif yönlü olarak yordadığı saptanmıştır. Ebeveynleri birlikte olan bireylerin “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi” puanlarının “Rosenberg Benlik Saygısı” Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır. Ebeveynleri birlikte olan bireylerin kaçınmacı bağlanmadan aldıkları puanların “Rosenberg Benlik Saygısı” Ölçeği puanlarını anlamlı düzeyde yordamadığı, “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi” ölçeğinden aldıkları puanların “Rosenberg Benlik Saygısı” ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı

düzeyde yordadığı belirlenmiştir. Ebeveynleri birlikte olan bireylerin kaçınmacı bağlanmadan aldıkları puanların tek başına “Rosenberg Benlik Saygısı” Ölçeği puanlarını yordama durumunun, modele “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi” Anketinden aldıkları puanlar dahil edildiğinde ortadan kalktığı belirlenmiştir. Buna göre ebeveynleri birlikte olan katılımcıların “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi” ile “Benlik Saygısı” arasındaki ilişkide kaçınmacı bağlanmanın aracı rolünün olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya dahil edilen ebeveynleri birlikte olan katılımcıların kaçınmacı bağlanmadan aldıkları puanların “Rosenber Benlik Saygısı” ölçeği puanlarının anlamlı bir şekilde yordamadığı ve “Yetişkin Ayrılma Anksiyete” ölçeğinden aldıkları puanların “Roseberg Benlik Saygısı” ölçeğini anlamlı bir biçimde yordadığı saptanmıştır. Ebeveynleri birlikte olan bireylerin kaçınmacı bağlanmadan aldıkları puanların tek başına Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanlarını yordama durumunun, modele Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden aldıkları puanlar dahil edildiğinde ortadan kalktığı belirlenmiştir. Buna göre ebeveynleri birlikte olan katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi ile Benlik Saygısı arasındaki ilişkide kaçınmacı bağlanmanın aracı rolünün olduğu belirlenmiştir.

Öneriler

Klinisyenlere Yönelik Öneriler

1. Araştırmada ebeveyni boşanmış bireylerin bağlanma stilleri ve kaygı durumları arasında pozitif bir ilişki görülmüştür. Bu bağlamda katılımcıların güvensiz bağlanma durumları arttıkça kaygı düzeylerinin arttığı görülmektedir. Klinisyenler boşanmış aile bireyelerine güvensiz bağlanma durumlarıyla baş edebilecek terapiler verebilir.
2. Ebeveynleri boşanmış bireylerin kaygılı bağlanma puanlarının ebeveynleri birlikte olan bireylere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bağlamda ebeveynleri boşanmış bireyelerin güvensiz bağlanmaya daha eğilimli olduğu söylenebilir. Klinisyenlerin aileleri boşanmış bireylere yönelik eğitim kurumlarında seminerler veya her yaşta bireyin katılabileceği konferanslar verebilir.
3. Elde edilen verilerin klinisyenlere yol gösterici nitelikte olduğu düşünülmektedir. Klinisyenlerin bu bulguları dikkate alarak gerek ebeveynler üzerinde gerekse çocukları üzerinde farklı destekleyici çalışmalarda bulunması önerilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırmada incelenen Bağlanma Stilleri, Benlik Saygısı ve Ayrılma Kaygısı durumları araştırmacıların sosyo-demografik durumlarına göre incelenmemiştir. Gelecekte yapılacak çalışmalarda bu kavramların katılımcıların farklı sosyo-demografik özelliklerine göre analiz edilmesi önerilir.
2. Araştırmada aracı rol değişkenlerine ilişki yeterli literatürün oldukça az olduğu dikkat çekmiştir, yeni araştırmacıların Bağlanma Stilleri, Benlik Saygısı ve Ayrılma Kaygısı gibi kavramları aracı değişkenler aracılığıyla incelemesi önerilir.
3. Araştırmanın örneklem grubu geniş bir yaş aralığı tercih edilmiştir. İleride bu konuda yapılacak çalışmalarda örneklem belli gruplarda sınırlandırılabilir. Bu durum bireyelerin dönemlerine ilişkin Bağlan Stilleri, Benlik Saygılarını ve Ayrılma Kaygı düzeylerini ortaya çıkaracaktır.

Devlete Yönelik Öneriler

1. Ülkemizde ailesi boşanmış bireylere ücretsiz bir şekilde veya devlet destekli terapiler sağlanması önerilir.
2. Özellikle eğitim kurumlarında, benlik saygısının küçük yaşlarda gelişimi dikkate alınarak ebeveyni boşanmış bireyelerin tespit edilmesi ve onları destekleyici çalışmalar yapılması önerilir.

3. Ülkenin birçok noktasında ebeveyni boşanmış bireyler için uzman psikologlardan oluşan bir destek birimi kurulabilir.

Kaynakça

- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. N. (2015). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Psychology Press.
- Akyüz, E. (1978). Boşanmanın çocuk üzerindeki etkileri. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 11(1), 1-6.
- Altundağ, Y. (2013). *Anne - Babası Boşanmış Ergenlerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinde Yordayıcı Değişkenler Olarak Yaşam Doyumu ve Yalnızlık*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Altuntaş, G. (2012). *Boşanmış ebeveynler ile boşanmamış ebeveynlerin lise birinci, ikinci, üçüncü sınıflarında okuyan çocuklarının sürekli öfke ve öfke ifade tarzı, benlik saygısı ve anksiyete düzeylerinin karşılaştırılması* (Master's thesis, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Amato, P. R. (2001). Children of divorce in the 1990s: an update of the Amato and Keith (1991) meta-analysis. *Journal of family psychology*, 15(3), 355.
- American Psychiatric Association (2013) Desk Reference to the Diagnostic Criteria From DSM-5, Arlington, VA, American Psychiatric Publishing. Öztürk O (2014) DSM-V Türkçe çevirisi üzerine. *Türk Psikiyatr Derg* 25(1):69- 71.
- Arıca, O. T. (1995). *Üniversite öğrencilerinde saldırganlık, benlik saygısı ve denetim odağı ilişkisi* (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American psychologist*, 55(5), 469.
- Arnett, J., Adolescence, J., & Adulthood, E. (2010). *A Cultural Approach*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Arslan, E. (2008). Bağlanma stilleri açısından ergenlerde Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri ve ego kimlik süreçlerinin incelenmesi. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*.
- Atak, H., & Taştan, N. (2012). Romantik ilişkiler ve aşk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 520-546.
- Aydın, B. (1996). Benlik kavramı ve ben semaları. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(8), 41-47.
- Bakiler, E. ve Satan, A. (2020). Beliren yetişkinlikte bağlanma stilleri ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide ihtiyaç doyumunun aracı rolü. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 51(51), 72-94.

- Batigün, A. D. ve Büyükşahin, A. (2008). Aleksitimi: Psikolojik Belirtiler ve Bağlanma Stilleri. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 11(3).
- Baumeister, R. F., & Tice, D. M. (1985). Self-esteem and responses to success and failure: Subsequent performance and intrinsic motivation. *Journal of personality*, 53(3), 450-467.
- Bayer, A. (2013). Değişen toplumsal yapıda aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(8), 101-129.
- Bilici, A. B. (2014). Boşanma sürecinin çocuklar üzerindeki psiko-sosyal etkileri. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18(2), 79-110.
- Bosma, H. & Gerslma, C. (2003). From early attachment relations to the adolescent and adult organisation of self. In J. Valsiner, & K. J. Connolly, *Handbook of Developmental Psychology* (pp. 450-488). London: SAGE.
- Bowlby, J. (1982). Attachment and loss: retrospect and prospect. *American journal of Orthopsychiatry*, 52(4), 664.
- Bowlby, J. (2012). Güvenli bir dayanak. S. Güneri (Çev.) İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Yayınları.
- Bozdemir, F. (2015). *Bağlanma stilleri, anne baba tutumları ve çocukluk çağı örselenme yaşantılarının duygusal zekâ ile ilişkilerinin incelenmesi* (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Büküşoğlu, N. (2004). Çocuklarda okul fobisi gelişimine etki eden faktörlerin incelenmesi. *Ege Pediatri Bülteni*, 11(2), 125-134.
- Campos, J. J., Barrett, K., Lamb, M. E., Goldsmith, H. H., & Stenberg, C. (1983). Socioemotional development. In P. H. Mussen (Ed.), *Handbook of child psychology: Vol.2. Infancy and developmental psychobiology* (pp.783-915). New York: Wiley.
- Casper, L. M., & Bianchi, S. M. (2002). Change and continuity in the American family.
- Coopersmith, S. (1967). Parental characteristics related to self-esteem. In, *The antecedents of self-esteem*. San Francisco: Freeman
- Cüceloğlu, D. (1998). İnsan ve Davranışı . İstanbul : Remzi Kitabevi.
- Çakır, S. (2012). Türkiye’de Evli Kadınlar Ekseninde Evlilik/Aile Algısı ve Boşanma Olgusu. *Hukuk Dergisi ve Sosyoloji Arkivi*, 26, 75-99.

- Çapkin, M. (2012). *Romantik kıskançlığın, bağlanma stilleri, benlik saygısı, kişilik özellikleri ve evlilik doyumu açısından yordanması* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Çeçen, D. (2017). *Yetişkinlerde bağlanma stilleri ile benlik saygısı ve sürekli kaygı düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Demirbaş, E. ve Dağcı, A. (2020). Ebeveynleri Boşanmış Üniversite Öğrencileri ile Boşanma Süreci Deneyimleri: Nitel Bir Araştırma. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 13-27.
- Demirel, C. (2018). *Yetişkinlerde bağlanma stillerinin mutluluk, yaşam doyumu ve depresyon ile ilişkisinin incelenmesi* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Diriöz, M. (2010). *Ayrılma anksiyetesi için yapılandırılmış Klinik Görüşme, Çocukluk ve Yetişkinlik Ayrılma Anksiyetesi Ölçekleri'nin geçerlik ve güvenilirliği* (Doctoral dissertation, DEÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- Diriöz, M., Alkin, T., Yemez, B., Onur, E. ve Eminağaoğlu, P. N. (2012). Ayrılma anksiyetesi belirti envanteri ile yetişkin ayrılma anksiyetesi anketinin Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 23(2), 108-116.
- Doğan, T., ve Eryılmaz, A. (2013). Benlik saygısı ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(33), 107-117.
- Duman, N. (2018). Boşanmanın psiko-sosyal sebepleri üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası İnsan Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 246-255.
- Ekşi, H. ve Kahraman, Z. (2012). Bir evlilik ve aile hayatı eğitim programının evli kadınlarda evlilik uyumuna ve aile sistemine etkisi.
- Emrahoğlu, N., ve Öztürk, A. (2010). Fen bilgisi öğretmen adaylarının akademik başarılarına bilişsel farkındalığın etkisi: bir nedensel karşılaştırma araştırması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 18-30.
- Erbay, E., Gök, F. A. ve Kardeş, T. Y. (2015). Aile mahkemelerine başvuran ve boşanma sürecinde olan ailelerin problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 19(1), 139-154.
- Erdim, L. ve Ergün, A. (2016). Boşanmanın ebeveyn ve çocuk üzerindeki etkileri. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 3(1), 78-84.

- Ersanlı, K. (1996). Benliğin gelişimi ve görevleri. *Eser Ofset, Samsun*.
- Gardner, R. A. (1985). Recent trends in divorce and custody litigation. *In Academy forum* (Vol. 29, No. 2, pp. 3-7).
- Gümüş, C. (2017). *Ebeveynleri boşanmış 21 yaş ve üzeri yetişkin bireylerin kişilerarası ilişkilerindeki bağlanma modelleri ve ayrılma kaygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Harvey, M., & Byrd, M. (2000). Relationships between adolescents' attachment styles and family functioning. *Adolescence*, 35(138), 345.
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524.
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological inquiry*, 5(1), 1-22.
- Işık, E. ve Taner, Y. (2006). Çocuk Ergen ve Erişkinlerde Anksiyete Bozuklukları. İstanbul: Asimetrik Paralel Kitabevi.
- Karabaşak, B. (2019). *Romantik ilişkilerde bireylerin benlik saygısı ve bağlanma stillerinin ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yakın Doğu Üniversitesi. Lefkoşa.
- Karadağ, E. (2010). Eğitim bilimleri doktora tezlerinde kullanılan araştırma modelleri: Nitelik düzeyleri ve analitik hata tipleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 1(1), 49-71.
- Kasuto, M., Aktan, Z. D. ve Yardımcı, E. (2020). Ebeveyn Medeni Durumunun Çocukların Ruh Sağlığına Etkisi. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 3(2), 48-68.
- Kaya, E. (2021). Bağlanma kuramı çerçevesinde aldatma ve boşanma. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 248-263.
- Kaya, M. (1997). Ailede anne-baba tutumlarının çocuğun kişilik ve benlik gelişimindeki rolü. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(9), 193-204.
- Kaya, M. M. (2021). Ayrılma kaygısı bozukluğu üzerine bir inceleme. *Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 4(2), 209-220.
- Kelly, J. B. (2012). Risk and protective factors associated with child and adolescent adjustment following separation and divorce: Social science applications. In K. Kuehnle & L. Drozd (Eds.), *Parenting plan evaluations: Applied research*

- for the family court* (pp. 49–84). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/med:psych/9780199754021.003.0003>
- Kırık, A. M. (2014). Aile ve Çocuk İlişkisinde İnternetin Yeri: Nitel Bir Araştırma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*
- Kışlak, Ş. T. ve Çavuşoğlu, P. Ş. (2006). Evlilik uyumu, bağlanma biçimleri, yüklemeler ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 9(9), 61-68.
- Koçak, O., Demirel, R. ve Kırılıoğlu, M. (2019). Çocukların boşanmaya ve ebeveynlerine ilişkin algıları. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(45), 857-892.
- Konyalıoğlu, A. P. (2002). *Üniversite öğrencilerinin duygusal ilişki bağlanma tarzları ile kişilik tipleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- Kotan, T. Ş. (2016). *Boşanmış ve boşanmamış ailelere sahip üniversite öğrencilerinde reddedilme duyarlılığının bağlanma stilleriyle ilişkisinin incelenmesi* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Köroğlu, E. ve Türkçapar, H. (2013). Psikoterapi yöntemleri. *Kuramlar ve Uygulama Yönergeleri*.
- Kurt Ulucan, T. (2013). *Ebeveynleri boşanmış ergenlerin yılmazlık, benlik saygısı, başa çıkma ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkinin incelenmesi: Yılmazlığın aracı rolü* (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Lavy, S., & Littman-Ovadia, H. (2011). All you need is love? Strengths mediate the negative associations between attachment orientations and life satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 50(7), 1050-1055.
- Lopez, F. G., Melendez, M. C., & Rice, K. G. (2000). Parental divorce, parent–child bonds, and adult attachment orientations among college students: A comparison of three racial/ethnic groups. *Journal of Counseling Psychology*, 47(2), 177.
- Man, K. O., & Hamid, P. N. (1998). The relationship between attachment prototypes, self-esteem, loneliness and causal attributions in Chinese trainee teachers. *Personality and Individual Differences*, 24(3), 357-371.
- Marganska, A., Gallagher, M., & Miranda, R. (2013). Adult attachment, emotion dysregulation, and symptoms of depression and generalized anxiety disorder. *American Journal of Orthopsychiatry*, 83(1), 131.

- Morsünbül, Ü., ve Çok, F. (2011). Bağlanma ve ilişkili değişkenler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(3), 553-570.
- Murray, S. L., Holmes, J. G., & Griffin, D. W. (2000). Self-esteem and the quest for felt security: how perceived regard regulates attachment processes. *Journal of personality and social psychology*, 78(3), 478.
- Öngider, N. (2013). Boşanmanın çocuk üzerindeki etkileri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(2), 140-161.
- Özen, Y. ve Gülaçtı, F. (2010). Benlik-Kavramı ve Benliğin Gelişimi Bilen Benliğe Gereksinim Var Mı?. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 20-38.
- Özgüngör, S. (2014). Üniversite öğrencilerinde benlik saygısı düzeyine göre kimlik statüleri ile başarı yönelimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(35), 33-46.
- Öztürk, S. (2006). *Anne-babası boşanmış 9-13 yaşlarındaki çocuklar ile aynı yaş grubundaki anne-babası boşanmamış çocukların benlik saygısı ve kaygı düzeyleri ilişkisi* (Doctoral dissertation, DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Paktuna Keskin, S. (2014). *Anne İş'te Çalışan Anne ve Çocuğu* (11. Baskı) İstanbul: Boyut Yayıncılık.
- Rosenberg, M. (2015). *Society and the adolescent self-image*. Princeton university press
- Saçaklı, A. (2019). Romantik ilişkilerin gücü. *PiVOLKA*, 14.
- Santorelli, N. T. (2010). *Developmental antecedents of symptoms of separation anxiety in young adult college students* (Doctoral dissertation, Georgia State University).
- Saraç, A., Hamamcı, Z. ve Güçray, S. (2015). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişki doyumunu yordaması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(43), 69-81
- Sardoğan, M. E., Karahan, T. F., Menteş, Ö. ve Dicle, A. N. (2007). Ebeveyne bağlanma düzeyine ve anne-babanın boşanma/birliktelik durumuna göre çocuklarda evlilik çatışmasını algılama biçimleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (23), 12-25.
- Saymer, B., Savaşan, E., Sözen, D. ve Köknel, Ö. (2007). Yükseköğretim gençliğinin benlik algısının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi: İstanbul Ticaret

Üniversitesi örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Y, 6.

- Seki, T. ve Dilmaç, B. (2020). Benlik saygısı ve ilişkisel faktörler: Bir meta-analiz çalışması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18(2), 853-873.
- Serin, N. B. ve Öztürk, S. (2007). Anne-babası boşanmış 9-13 yaşlarındaki çocuklar ile aynı yaş grubundaki anne-babası boşanmamış çocukların benlik saygısı ve kaygı düzeyleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 117-128.
- Solak, A. (2008). Anne-Baba Eğitimi. Ankara: Hayat Boyu Eğitim Gelişim Derneği.
- Storksen, I., Røysamb, E., Holmen, T. L., & Tambs, K. (2006). Adolescent adjustment and well-being: effects of parental divorce and distress. *Scandinavian journal of psychology*, 47(1), 75-84.
- Sümer, N. (2006). Yetiskin bağlanma ölçeklerinin kategoriler ve boyutlar düzeyinde karsilastirilmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21(57), 1.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örnekleme üzerinde psikometrik değerlendirilmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43), 71-106.
- Sümer, N., Selçuk, E., Günaydın, G. ve Uysal, A. (2005). Yetişkin bağlanma boyutları için yeni bir ölçüm: yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri-II'nin türk örnekleminde psikometrik açıdan değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(16), 1-13.
- Sümer, S. ve Arıcak, T. (2017). *Romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, romantik kıskançlık ve ilişki doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Şirin, H. D. ve Bayrakçı, E. (2020). Romantik İlişki Geliştirme Programı'nın (RİGP) Romantik İlişki Doyumu ve Romantik İnanç Düzeyine Etkisinin İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 145-165.
- Tafarodi, R. W., & Swann Jr, W. B. (1995). Self-linking and self-competence as dimensions of global self-esteem: initial validation of a measure. *Journal of personality assessment*, 65(2), 322-342.
- Tekin, S., ve İpek, M. (2020). Evlenmemiş ve Evlenip Boşanmış Bireylerin Evliliğe Yükledikleri Anlam. *Aydın Sağlık Dergisi*, 6(2), 91-121.

- Terzi, S. (2014). Romantik ilişkilerde bağlanma yaralanmalarına yol açan olaylar: Nitel bir çalışma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(2), 99-108.
- Teze, S. ve Arslan, E. (2016). Ayrılık Kaygısı Değerlendirme Ölçeği-Çocuk/Ebeveyn Formu Geçerlik Ve Güvenirlilik Çalışması. *The Journal of Academic Social Science Studies*. 48, 333-344. doi: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS3481>
- Tözün, M. (2010). Benlik saygısı. *Actual Medicine*, 18(7), 52-57.
- Tükel, R. ve Alkın, T. (2006). Anksiyete Bozuklukları. Ankara: Türkiye Psikiyatri Derneği Yayınları
- Türkbay, T. (1999). Ayrılık kaygısı bozukluğunda psikolojik, ailesel ve sosyal etmenlerin araştırılması. *Tıpta Uzmanlık Tezi. Ankara: Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Askeri Tıp Fakültesi.*
- Türkçapar, H. (2004). Anksiyete bozukluğu ve depresyonun tanısal ilişkileri. *Klinik Psikiyatri*, 4, 12-16.
- Tüzün, O. ve Sayar, K. (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji. *Düşünen Adam*, 19(1), 24-39.
- Uğurluoğlu, M. Y. (1996). "Lise Öğrencilerinde Özsaygı Düzeyi ile Atılgan Kişilik Özelliği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi." Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Uyanık, B. G. ve Akman, B. (2004). Farklı sosyo-ekonomik düzeydeki lise öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 175-183.
- Ünlü, F. (2015). *Ebeveyni boşanmış bireylerde; benlik saygısı, yalnızlık ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Wilkinson, R. B., & Parry, M. M. (2004). Attachment styles, quality of attachment relationships, and components of self-esteem in adolescence. In *The 39th Australian Psychological Society Annual Conference, Melbourne, Australia, September 2004. pp. 301-305.* The Australian Psychological Society.
- Yavuzer, H. (1998). Çocuk Eğitimi El Kitabı. (6. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi
- Yavuzer, H. (2012). Çocuk psikolojisi (34. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, M. S. Ö. ve Yaşa, C. (2019). Ebeveynleri boşanmış yetişkin bireylerin kişilerarası ilişkilerinde bağlanma modelleri ile ayrılma kaygısının

ilişkisi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(4), 267-278.

Ekler

Ek 1.

Katılımcı Bilgilendirme Formu

Ebeveynleri boşanmış ve boşanmamış bireylerin romantik ilişkilerinde benlik saygısı , bağlanma stili ve ayrılma kaygısının arasındaki ilişkiyi araştırdığım bu çalışmaya katıldığınız için teşekkür ederim. Araştırmanın amaçlarının ve hedeflerinin detaylı olarak açıklamalarının bulunduğu bu belgeyi dikkatlice okumanızı öneririm. Araştırma ile ilgili sorularınız varsa, aşağıda iletişim bilgileri olan araştırmacıyla iletişim kurabilirsiniz.

Araştırma tamamlandıktan sonra herhangi bir rahatsızlık veya sıkıntı duyuyorsanız, Psikolog Batuhan Koç ile kocbatuhann@gmail.com mail adresi ile iletişime geçmekten lütfen çekinmeyin. Araştırmaya yaptığınız değerli katkıdan ve katılımınızdan dolayı çok teşekkür ediyorum.

Saygılarımla,

Batuhan KOÇ

Ek 2.**Bilgilendirilmiş Onam Formu**

Değerli katılımcı,

Bu çalışma, ebeveynleri boşanmış ve boşanmamış bireylerin romantik ilişkilerindeki benlik saygısı, bağlanma stili ve ayrılma kaygısı ilişkisinin incelenmesini amaçlamaktadır. Bu çalışma Batuhan Koç tarafından Yrd. Doç. Dr. Hande Çelikay Söyler süpervizyonluğu altında yürütülmektedir.

- Çalışma yaklaşık 10 dakikanızı alacaktır.
- Bu çalışmaya katılmanız tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- İsmınızı yazmak veya kimliğiniz ile ilgili bilgiler vermek zorunda değildir. Araştırma dabu bilgiler gizlilik esasında tamamen gizli tutulacaktır.
- Bu çalışmada toplanan veriler sadece bilimsel amaç ile kullanılacaktır. Tamamen gizlilik esasına dayanarak veriler araştırma dışında kullanılmayacak veya paylaşılmayacaktır .
- İstemeniz halinde toplanan verileri inceleme hakkınız vardır.
- Toplanan veriler Drive dosyasında 4 yıl güvenli bir şekilde korunacaktır daha sonrasında yok edilecektir
- Araştırma sırasında sizi rahatsız verilebilecek herhangi bir durum olmayacaktır. Eğer çalışma sırasında sizi rahatsız edecek bir durum olursa çalışmadan istediğiniz zaman çekilebilirsiniz.
- Çalışmadan ayrılırsanız sizden toplanan veriler çalışmadan çıkartılacak ve yok edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek için zaman ayırdığınız için teşekkür ederim. Çalışma ile ilgili herhangi bir sorunuz olursa Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji bölümünden Batuhan Koç ile iletişime geçebilirsiniz.

Araştırmacı Adı: Batuhan Koç

Adres: Gazimağusa-Sakarya Bölgesi KKTC

Mail: kocbatuhann@gmail.com

Tel: 05338534210

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

1. Bilgileri okuyup anladığımı onaylıyorum.
2. Katılımımın gönüllü olduğunu ve istediğim bir anda araştırmadan çekilebileceğimi onaylıyorum.
3. Araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının İmzası

Tarih

Ek 3.**Demografik Bilgi Formu**

Lütfen aşağıdaki soruları cevaplayınız. Verdiğiniz cevaplar sadece araştırmanın amacı doğrultusunda kullanılacak olup araştırma dışındaki herhangi bir amaçla kullanılmayacak ve herhangi bir kurum/kişilerle paylaşılmayacaktır.

1. Cinsiyetiniz: Kadın ( ) Erkek ( )
2. Yaşınız:
3. Ebeveynizin medeni durumu nedir?: Boşanmış ( ) Boşanmamış ( )

Ek 4.**Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği**

- 1) Kendimi en az diğer insanlar değerli buluyorum.
  - a) Çok doğru
  - b) Doğru
  - c) Yanlış
  - d) Çok yanlış
- 2) Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum.
  - a) Çok doğru
  - b) Doğru
  - c) Yanlış
  - d) Çok yanlış
- 3) Genelde kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim.
  - a) Çok doğru
  - b) Doğru
  - c) Yanlış
  - d) Çok yanlış

Ek 5.**Yakın İlişkide Yaşantılar Envanteri (Experiences in Close Relationships; ECR)**

Yakın İlişkide Yaşantılar Envanteri (YİYE) Brennan, Clark ve Shaver (1998) tarafından geliştirilen bağlanma boyutlarını ölçen 36 maddeden oluşmaktadır. Kaçınma (attachment avoidance) skorunu hesaplamak için tek sayılı maddelerin ortalamaları alınırken kaygı (attachment anxiety) skorunu hesaplamak için çift sayılı maddelerin ortalamaları alınmaktadır.

Ters kodlanan maddeler: 3., 15., 19., 22., 25., 27., 29., 31., 33. ve 35.

7'li derecelendirme yöntemine göre:

1 = Hiç katılmıyorum

7 = Tamamen katılıyorum

Ölçek maddeleri;

1. Gerçekte ne hissettiğimi birlikte olduğum kişiye göstermemeyi tercih ederim.
2. Terk edilmekten korkarım.
3. Romantik ilişkide olduğum kişilere yakın olmak konusunda çok rahatım.

Ek 6.**Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi**

Aşağıdaki sorular bir yetişkin (18 yaş ve üzeri) olarak yaşamış olabileceğiniz bazı belirtilere yöneliktir. Lütfen bu belirtileri yaşıyıp yaşamadığınıza göre sorunun karşısındaki uygun yeri işaretleyiniz.

- 1) Size yakın olan kişilerle birlikte evinizdeyken kendinizi daha güvende hissettiniz mi?
  - a) Çok sıklıkla
  - b) Sıklıkla
  - c) Nadiren
  - d) Hiç
- 2) Evinizden saatlerce uzakta kalmakta zorluk çektiniz mi?
  - a) Çok sıklıkla
  - b) Sıklıkla
  - c) Nadiren
  - d) Hiç
- 3) Çantanızda veya cüzdanınızda size güven yada huzur veren bir şeyler taşırmısınız?
  - a) Çok sıklıkla
  - b) Sıklıkla
  - c) Nadiren
  - d) Hiç

Ek 7

Ölçek İzinleri

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

Ölçek kullanım izini Gelen Kutusu x**Batuhan Koç** <kocbatuhann@gmail.com>
Alıcı: fusunc9 Kasım Sal 18:16 ☆ ↶ ⋮

Merhabalar ben Psk. Batuhan Koç, Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans programında eğitimime devam ediyorum. Bu dönem tez dönemindeyim ve ölçeğinizi (Rosenberg Benlik Saygısı) kullanabilmek için sizden izin istiyorum. İyi akşamlar dilerim...

Fusun CUHADARGLU
Alıcı: DERNEK, ben12 Kasım Cum 23:11 ☆ ↶ ⋮

ölçeği, değerlendirme formunu ve izin yazısını cc'deki adresten isteyebilirsiniz, iyi çalışmalar dilerim.

***

On 11/09/21 08:17 PM, **Batuhan Koç** <kocbatuhann@gmail.com> wrote:

Merhabalar ben Psk. Batuhan Koç, Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans programında eğitimime devam ediyorum. Bu dönem tez dönemindeyim ve ölçeğinizi (Rosenberg Benlik Saygısı) kullanabilmek için sizden izin istiyorum. İyi akşamlar dilerim...

↶ Yanıtla ↶ Tümünü yanıtla ➡ YönlendirRosenberg Ölçeği Gelen Kutusu x**Batuhan Koç** <kocbatuhann@gmail.com>
Alıcı: cogepder@gmail.com11 Kasım Per 14:49 ☆ ↶ ⋮

Merhabalar tez çalışmamda Rosenberg Ölçeğini kullanmak istiyorum. Nasıl bir yol izlemeliyim?

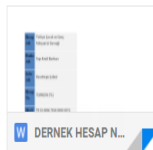
Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği
Alıcı: ben12 Kasım Cum 08:08 ☆ ↶ ⋮

Rosenberg Ölçeği'nin kullanım hakları Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği'ne verilmiştir. Ölçeği ve değerlendirme formunu Dernek'e 100 TL bağış karşılığında alabilirsiniz'. Hesap numarası ektedir.teşekkürler

Batuhan Koç <kocbatuhann@gmail.com>, 11 Kas 2021 Per, 16:50 tarihinde şunu yazdı:

***

Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği
Cinnah Caddesi 35/12
Çankaya / Ankara
0 312 440 12 57
0 541 440 33 54

Batuhan Koç <kocbatuhann@gmail.com>
Alıcı: Türkiye ▾ 08:16 (8 saat önce) ☆ ↶ ⋮

Dekontum ektedir. Şimdiden teşekkür ederim...

6 Ara 2021 Pzt 09:14 tarihinde Batuhan Koç <kocbatuhann@gmail.com> şunu yazdı:

***

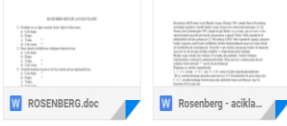

Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği
Alıcı: ben ▾ 09:22 (7 saat önce) ☆ ↶ ⋮

Batuhan Koç <kocbatuhann@gmail.com>, 6 Ara 2021 Pzt, 10:17 tarihinde şunu yazdı:

***

2 Ek 📎 📎

👤 Yanıtla 🗑️ Yönlendir

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri

Nebi Sumer

Alıcı: ben ▾

6 Kasım Cmt 21:22 ☆ ↶ ⋮

Memnuniyetle kullanabilirsiniz

Başarılar dilerim

Nebi Sumer

6 Kas 2021 Cmt, saat 21:13 tarihinde Batuhan Koç <kocbatuhann@gmail.com> şunu yazdı:

Merhabalar ben Psk. Batuhan Koç, Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans programında eğitime devam ediyorum. Bu dönem tez dönemimdeyim ve ölçeğinizi (Relationships Questionnaire (RQ) (İlişkiler Ölçeği)) kullanabilmek için sizden izin istiyorum. İyi akşamlar dilerim...

--

Nebi Sumer, PhD

Professor of Psychology
Faculty of Arts and Social Sciences
Senior Scholar, Istanbul Policy Center
Sabanci University
Istanbul, Turkey

<http://myweb.sabanciuniv.edu/hebisumer/>

Sabancı Üniversitesi
Üniversite Caddesi No:27
34956 Orta Mahalle, Tuzla - İstanbul

T 0 216 483 93 20
F 0 216 483 92 50
www.sabanciuniv.edu

YetiÅkin Ayrılma Kaygısı Ölçeği

Re: YetiÅkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi Gelen Kutusu x

meliha.dirioz@deu.edu.tr

9 Kasım Sal 08:37 ☆ ↶ ⋮

Alıcı: ben

- > Merhabalar ben Psk. Batuhan KoÅş. YakÅzın DoÅYu Åceniiversitesi Klinik
- > Psikoloji
- > YÅksek Lisans programında eÅYitimime devam ediyorum. Bu dÅñnem tez
- > dÅñnemimdeyim ve ÅñÅşeyinizi kullanabilmek iÅşin sizden izin istiyorum.
- > Åyi
- > akÅYamlar dilerim...

tabiki kullanabilirsiniz kolay gelsin psk meliha dirioz

>

Bu e-posta mesajı ve ekinde bulunabilecek dosyalar yalnız mesajın alıcısı hanesinde kayıtlı kullanıcı(lar) içindir. Mesajın alıcısı değilseniz, lütfen hemen göndericiyi uyarınız. Mesajı dağıtmayınız, kopyalamayınız, içeriğini açıklamayınız ve çıktı almaksızın siliniz. Bu mesajda kayıtlı görüş ve düşünceler hiçbir şekilde Dokuz Eylül Üniversitesi'ne (DEÜ) atfedilemeyeceği gibi, kurumumuz açısından bağlayıcı da değildir. Virüs ve kötü amaçlı yazılımların bu mesajda yerleşmesinin engellenmesi amacıyla gerekli tüm önlemler alınmış olsa da, bu mesajın sisteminizde yaratabileceği kayıp ve zararlardan dolayı kurumumuz hukuken sorumluluk kabul etmez. DEÜ'nin yüksek öğretim alanında yürüttüğü faaliyetlere ilişkin bilgi almak için internet sitemizi (www.deu.edu.tr) ziyaret edebilirsiniz.

This email message and the files that may be included are only for the user(s) registered in the recipient field. If you are not the recipient of the message, please notify the sender immediately. Do not distribute the message, do not copy it, do not disclose the content and delete it without printing. The opinions and thoughts expressed in this message cannot be attributed to Dokuz Eylül University (DEU) in any way, nor are they binding for our institution.

Although all necessary measures have been taken to prevent the embedding of viruses and malware in this message, our institution can not be held legally responsible for any loss or damage to your system. For information about DEU's activities in the field of higher education, you can visit our site at www.deu.edu.tr

...

Ek 8.

İntihal Raporu

Batuhan Koç

ORJİNALLİK RAPORU

% **14**
BENZERLİK ENDEKSİ

% **14**
İNTERNET KAYNAKLARI

% **2**
YAYINLAR

%
ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	docs.neu.edu.tr İnternet Kaynağı	%5
2	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	%4
3	9lib.net İnternet Kaynağı	%1
4	acikerisim.gelisim.edu.tr İnternet Kaynağı	%1
5	openaccess.hku.edu.tr İnternet Kaynağı	%1
6	neu.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
7	psikolojiarst.hku.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
8	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	<%1
9	acikerisim.bartın.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1

Ek 9.
Etik Kurul Onay Formu

10.12.2021

Sayın Batuhan Koç

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2021/1177 proje numaralı ve **“Ebeveyn boşanmasının romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, benlik saygıları ve ayrılma kaygıları üzerine etkisinin.”** başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

A handwritten signature in black ink, reading "Direnç Kanol", is placed below the text.

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.

Ek 10.**Etik Kurul Başlık Değişikliği Onay Yazısı**

BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

07.01.2022

Sayın Batuhan Koç

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2021/1177 proje numaralı ve "Ebeveyni Boşanmış Bireylerin Romantik İlişkilerindeki Bağlanma Stili, Benlik Saygısı ve Ayrılma Kaygılarının İncelenmesi." başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.

Özgeçmiş

Batuhan Koç 14 Şubat 1996 tarihinde Bursa'da doğmuştur. İlköğretim öğretimini Denizli'de tamamlamış olup ortaöğretimini Antalya'da tamamlamıştır. Ardında lise eğitimini İzmir'de tamamlamıştır. Lisans eğitimini Doğu Akdeniz Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi Psikoloji (İngilizce) bölümünden 2020 yılında mezun olmuştur. Ardından 2020 yılında Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans eğitimine başlamıştır. Yüksek lisans eğitimi döneminde İstanbul Silivri ilçesinde bulunan Pia Terapi Eğitim Danışmanlık Merkezinde stajını tamamlamıştır.